

STRATEGISKT BOENDEUTVECKLINGS- PROGRAM 2015-2018

Del 1 – Nulägesanalys

(2015-09-16)

**VAGGERYDS
KOMMUN**

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	SID
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	3
INLEDNING	5
BOENDEATTRAKTIVITET	6
Arbetsmöjligheter	
Kommunikationer	
Utbildningsmöjligheter	
Fritidsmöjligheter	
Kommersiellt utbud	
Kommunal service och förvaltning	
Vaggeryd – en boendekommun	
BEFOLKNINGSUTVECKLING	18
Befolkningsutveckling	
Vaggeryd	
Skillingaryd	
Landsbygd och övriga tätorter	
Demografi	
BEHOV ÄLDRE OCH UNGA	22
Äldres hälsa och behov	
Ensamkommande barn	
BOSTADSBESTÅND OCH BYGGANDE	27
Bostadsbestånd	
Bostadsarea	
VSBOs bestånd	
Bostadsbyggande	
Lediga tomter	
Detaljplaner	
REGIONAL UTVECKLING	33
Trender	
Befolkningsprognos	
Kommunikationer – en konkurrensfördel	
SAMMANFATTANDE ANALYS	37
Tillväxt och attraktivitet	
Boendeprofil	
Bostadsbrist och byggande	
Detaljplaner och planberedskap	
Kommunala verktyg	
Styrande dokument	

INLEDNING

Bostadsförsörjningslagen, BFL 2000:1383, från 2001 ska se till att Sveriges kommuner genom politiskt antagna riktlinjer har en beredskap och planering för sin bostadsförsörjning så att det kan skapas bra boenden för alla, oavsett skede i livet. Sedan 2014 ska riktlinjerna inte bara antas av fullmäktige varje mandatperiod, de ska även ta hänsyn till relevanta regionala mål, planer och program. Länsstyrelserna har statens uppdrag att kontrollera att så också blir fallet.

När arbetet med detta program började i slutet av 2014, hade Vaggeryds kommun en översiktsplan från 2012 som översiktligt beskriver kommunens långsiktiga planer för utveckling och hur mark och vatten ska användas. Det vill säga var vi vill att industrierna ska ligga och var vi vill att det ska byggas bostäder. Politiskt antagna mål och riktlinjer för vår bostadsförsörjning saknade vi däremot.

Syfte

Främsta anledningen till att vi valt att ta fram ett boendeutvecklingsprogram med mål och riktlinjer, är att få ett tydligt fokus på kommunens **tillväxtmål** – *14 000 invånare till 2025*. Med ett gemensamt framtaget styr- och planeringsinstrument för alla nämnder, förvaltningar och kommunala bolag, ser vi till att skapa förutsättningar för en mer effektiv och hållbar boendeutveckling, där ekonomiska, sociala och ekologiska aspekter av vår samhällsutveckling finns med. Genom att samverka brett inom kommunkoncernen ökar vi även chansen att uppnå kommunens **övergripande mål** – *att upplevas vara en god och attraktiv kommun att bo, leva och verka i*.

Vårt boendeutvecklingsprogram handlar också om att leva upp till vår **vision** – *plats för att göra skillnad, där allt är nära och där alla har betydelse*. Genom att sätta fokus på behoven hos olika grupper – unga och äldre samt identifiera våra utmaningar för att skapa en attraktiv boplatz, tar vi ett viktigt steg i rätt riktning. Genom att på ett tydligt sätt redogöra för kommunens ambitioner med boendeutvecklingen, hoppas vi också få en förbättrad och utökad dialog med dels våra kommuninvånare och dels privata aktörer inom byggbranschen.

Slutligen syftar programmet till att tydliggöra och konkretisera de kommunala insatser som behövs för att målen ska nås.

Programmet är indelat i tre delar:

- Del 1 **Nulägesanalys** är en fakta- och analysdel som utgör underlag för kommunens bostadspolitiska mål och riktlinjer. Denna del går inte upp för politiskt beslut.
- Del 2 **Mål och riktlinjer** 2015-18 beskriver politikens ambitioner med boendeutvecklingen tillsammans med de strategier som krävs för att förverkliga dem. Målen är tidssatta och ansvarsfördelade. Denna del antas av kommunfullmäktige för mandatperioden 2015-2018 och revideras vart fjärde år.
- Del 3 **Handlingsplan** 2015-2018 redogör för planerade åtgärder för att nå uppsatta mål. Handlingsplanen revideras årligen och beslutas av kommunstyrelsen.

BOENDEATTRAKTIVITET

Vaggeryds kommun ligger strategiskt i nordvästra delen av Småland med E4ns motorväg som går rätt igenom kommunen. Idag är vi ca 13 200 invånare och har Jönköping och Värnamo tre mil bort. Övriga grannkommuner är Nässjö, Sävsjö, Gnosjö och Gislaved. Vi har ett rikt näringsliv med ca 500 aktiva företag där tillverkningsindustrin dominerar och var tredje industriarbetare arbetar inom möbelindustrin. Vårt tillväxtmål – 14 000 invånare år 2025 är ambitiöst och regionalt finns en stark tro på kommunens utvecklingspotential. Vi har också en vision att vara en *plats för att göra skillnad* och ett övergripande mål att *upplevas vara en god och attraktiv kommun att bo, leva och verka i*.

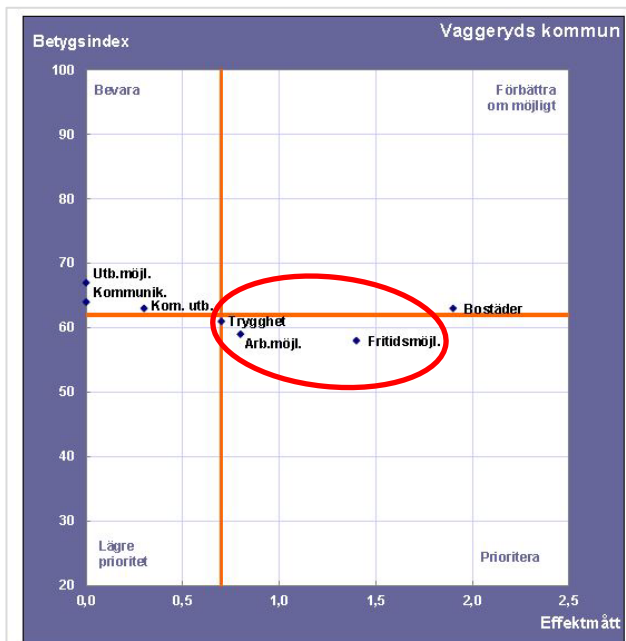
Komponenterna för att skapa tillväxt och bygga boendeattraktivitet är dock många och komplexa och för att få bättre koll på läget har kommunen deltagit i **SCBs Medborgarundersökning** jämna år sedan 2006. Undersökningen är indelad i tre delar, där vi inför boendeutvecklingsprogrammet valt att titta extra på resultaten för del A och B:

- Del A med frågor om kommunen som en plats att bo och leva på, d v s vår boendeattraktivitet som analyseras genom ett Nöjd-Region-Index, **NRI**
- Del B med frågor om kommunens olika verksamheter som analyseras genom ett Nöjd-Medborgar-Index, **NMI**
- Del C med frågor om inflytande som analyseras genom ett Nöjd-Inflytande-Index, **NII**

2014 års undersökning genomfördes på våren 2014 där ett urval på 600 personer i åldrarna 18-84 år tillfrågades och av dessa besvarade 48 procent enkäten. Hela undersökningen finns tillgänglig via www.scb.se/medborgarundersokningen. Enligt undersökningen finns det sju komponenter som utgör byggstenarna för en kommuns boendeattraktivitet; Arbetsmöjligheter, Kommunikationer, Utbildnings-möjligheter, Fritidsmöjligheter, Kommersiellt utbud, Trygghet och Bostäder.

Sammanfattning av Del A visar att **fem av tio medborgare kan rekommendera** vänner och bekanta att flytta till kommunen medan två av tio vill avråda från det. Det är främst förbättringar av faktorerna *Arbetsmöjligheter*, *Fritidsmöjligheter* och *Trygghet* som SCB pekar på kan höja vårt helhetsbetyg NRI, det vill säga få fler att vara nöjda med Vaggeryds kommun som en plats att bo och leva på. Även förbättringar av faktorn *Bostäder* har stor betydelse för nöjdheten.

Bild 1. Faktorer att uppmärksamma för att få nöjdare medborgare i Vaggeryds kommun (källa SCB)

Arbetsmöjligheter

Resultatet för faktorn **Arbetsmöjligheter** i 2014 års Medborgarundersökning visar att den åldersgrupp som anser sig ha lättast att hitta arbete är de mellan 35-44 år. De som tycker att det är svårast är våra unga vuxna, 18-24 år. Undersökningen visar ingen skillnad mellan mäns och kvinnors svar.

Antalet förvärvsarbetande, det vill säga de som har arbete har ökat väsentligt jämfört med när lågkonjunkturen slog till 2009 – och vi ligger även bra till jämfört med länet och övriga riket. Andelen som har arbete är något fler bland männen än kvinnorna och det är även kvinnorna som i större utsträckning får nöja sig med deltidsarbete. Deltidsarbetande kvinnor är fyra gånger fler än männen i vår kommun. Även arbetslöshetsciffrorna visar på skillnader mellan män och kvinnor, där kvinnorna är förlorarna. Den öppna **arbetslösheten** 2014 är **3,5 procent** för kvinnor och **2,5 procent** för män.

Tabell 1. Andel förvärvsarbetande i Vaggeryds kommun 2009-2013 (källa SCB)

Procent av befolkningen 20-64 år			
	Kommunen	Länet	Riket
2009	79,6	78,5	74,6
2010	83,0	80,1	75,9
2011	84,0	81,1	76,8
2012	83,7	80,9	77,1
2013	84,0	80,6	77,1

Vaggeryds kommun har en **tung industrispecialisering**. Detta kan vara en fördel eftersom det i bästa fall finns gott om arbetstillfällen som inte kräver högre utbildning. Däremot är dessa branscher i utförsbacke när det gäller sysselsättning – sedan 2008 har sysselsättningen inom *Tillverkning, utvinning* i kommunen **tappat drygt 15 procent** i antalet sysselsatta. Och trenden pekar nedåt.

Positivt är att antalet arbetstillfällen ökar kraftigt i branscher med mer gynnsamma framtidsutsikter på sysselsättningsfronten, som t ex inom *Kunskapsintensiva tjänster* och *Handel* – dock sker denna ökning från mycket låga nivåer. I riket ökar **Besöks- och upplevelsenäringen** stort, så är dock inte fallet i vår kommun, vilket Kairos Future pekar på är en möjlighet för oss – **en tillväxtpotential**.

Bild 2. Procentuell förändring av antalet sysselsatta branschvis i Vaggeryds kommun 2008-2013 (källa Kairos Future)

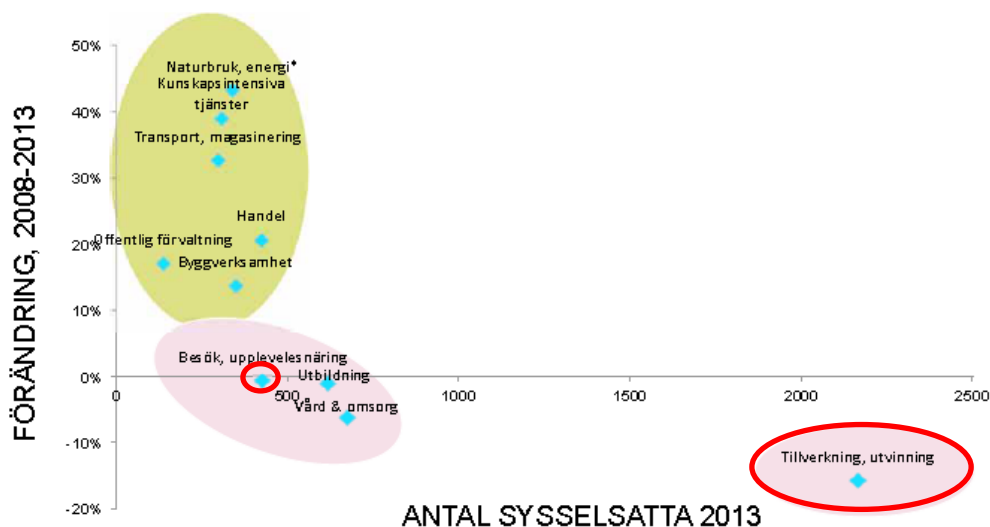
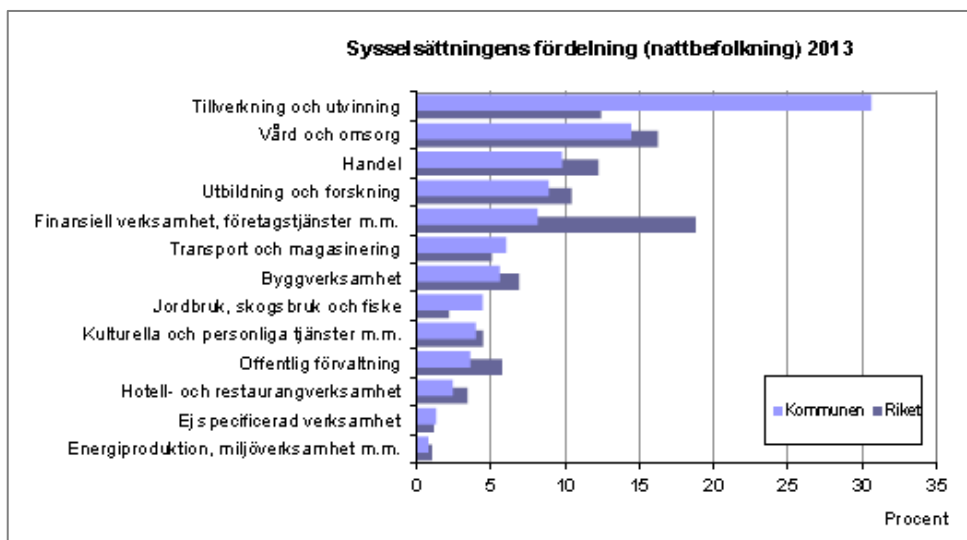

Bild 3. Andel sysselsatta i Vaggeryds kommun jämfört riket 2013 fördelat på olika branscher (källa Kairos Future)

Kommunikationer

I SCBs Medborgarundersökning våren 2014 undersöktes våra invånares nöjdhet med **Kommunikationer**. Fyra frågor besvarades utifrån hur man ser på 1; tillgången till gång- och cykelvägar, 2; möjligheterna att använda kollektivtrafiken för resor, 3; tillgången till förbindelser för längre resor samt 4; möjligheterna att enkelt kunna transportera sig med bil.

Över 80 procent av alla som tillfrågades var nöjda eller mycket nöjda med tillgången till gång- och cykelvägar i kommunen. Något mindre nöjd är man med tillgången till förbindelser för längre resor, här svarar 74 procent att de är nöjda eller mycket nöjda. Mest nöjd är man med möjligheterna att **enkelt transportera sig med bil** – 98 procent av de tillfrågade är nöjda eller mycket nöjda med detta.

Minst nöjd är man med möjligheterna att använda kollektivtrafiken – två tredjedelar är nöjda eller mycket nöjda och en tredjedel är mycket missnöjda. Så få som **fem procent** svarade att man **åker kollektivt regelbundet** (minst 4ggr/v). Drygt 85 procent åker sällan (mindre än 1gg/månad) eller aldrig kollektivt. Generellt är man mer nöjd om man bor i Vaggeryd/Skillingaryd än övriga tätorter och landsbygden. Sammantaget ligger vårt betyg för **Kommunikationer** högre än genomsnittet för övriga kommuner i undersökningen och betydligt högre än för kommuner i jämförbar storlek.

Enligt statistik från JLT har det totala antalet resor i Vaggeryds kommun ökat de senaste åren. Mellan 2005 och 2010 ökade antalet kollektiva resor med 13 procent och mellan 2010 och 2014 ökade resorna med 19 procent. Fördelningen mellan buss och tåg har också ändrats de senaste fem åren till fördel för bussen. Antalet körda kollektiva mil med buss har ökat med hela 59 procent på fem år. Under samma period ökade även kollektiva mil med tåg, men endast med 4 procent.

Tabell 2. Resandestatistik Vaggeryds kommun 2005-2014 (källa JLT)

År	2005	2010	2013	2014
Antal kollektivresor	139 371	157 695	184 012	187 415
Körda mil buss		24 281	35 221	38 524
Körda mil tåg		32 058	34 752	33 500

Utbildningsmöjligheter

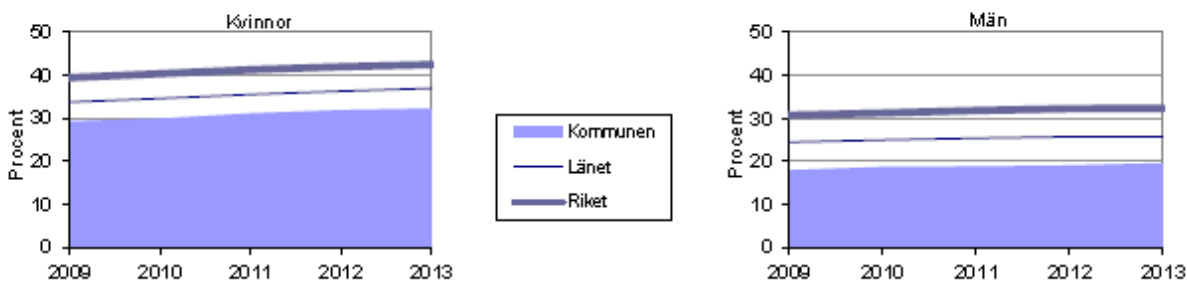
I SCBs undersökning av kommunernas boendeattraktivitet är **Utbildningsmöjligheter** en av sju faktorer som studeras, men man frågar inte om nöjdheten med kommunens för-, grund- eller gymnasieskola. Utbildningsmöjligheter handlar istället om vad våra invånare tycker om tillgången till universitets- eller högskoleutbildning och övriga utbildningar, som Folkhögskola och Komvux. För-, grund- och gymnasieskolan utvärderas i del B, Nöjd-Medborgar-Index – se vidare under rubriken Kommunal service och förvaltning.

Kommunens betygsindex gällande *Utbildningsmöjligheter* i 2014 års undersökning ligger högre än genomsnittet för övriga kommuner och betydligt högre än för kommuner i jämförbar storlek. Nio av tio är **nöjda eller mycket nöjda** med utbildningsmöjligheterna på universitet, högskolor, Folkhögskolor och Komvux inom rimligt avstånd.

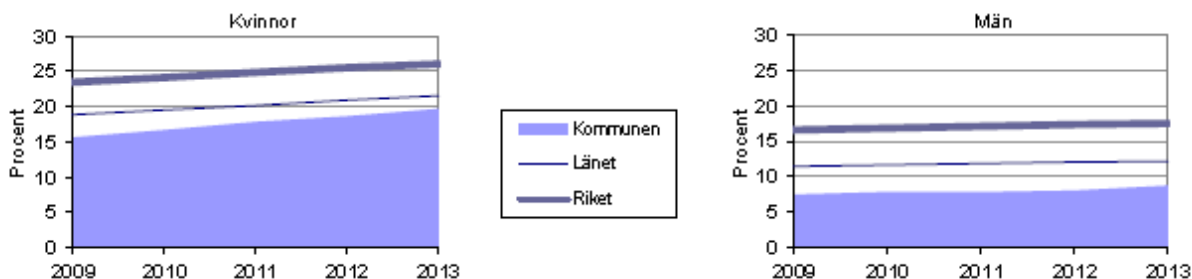
Även om våra möjligheter till högre utbildning bedöms som goda är vår andel av personer med eftergymnasial utbildning låg jämfört länet och övriga riket. Detta gäller mer så för män än för kvinnor. I länet generellt har drygt 25 procent av männen en eftergymnasial utbildning medan knappt 20 procent har det i Vaggeryds kommun. Andelen med lång eftergymnasial utbildning (tre år eller mer) är endast 7-8 procent i vår kommun medan riket har en andel på det dubbla. I länet ligger andelen på ca 12 procent. En **positiv utveckling** de senaste åren är att andelen kvinnor med lång eftergymnasial utbildning ökar kraftigt i Vaggeryds kommun. Sedan 2009 har den ökat från 15 till 20 procent, vilket innebär en ökning med 33 procent på fyra år.

Bild 4. Vaggeryds kommuns utbildningsnivå 2009-2013 jämfört länet och riket (källa SCB)

Andel av befolkningen med eftergymnasial utbildning 20-64 år

Andel av befolkningen med lång eftergymnasial utbildning (≥3 år) 20-64 år

Fritidsmöjligheter

Generellt ligger Vaggeryds kommuns betygsindex, NRI för de övriga sex faktorerna en bit över kommuner av samma storlek – se tabellen nedan. I 2014 års undersökning sticker därför *Fritidsmöjligheter* ut med sitt relativt låga betygsindex. Denna faktor har samtidigt en

förhållandevis hög effekt, det vill säga stor påverkan på vårt helhetsbetyg Nöjd-Region-Index. I SCBs Medborgarundersökning pekar man därför särskilt på **Fritidsmöjligheter** som **viktig att förbättra** för att öka våra kommuninvånarens nöjdhet med att bo och leva i Vaggeryds kommun.

Bild 5. Nöjd-Region-Index (NRI) för samtliga kommuner i undersökningen våren 2014 (källa SCB)

	Kommunens storlek. Antal invånare						Samtliga 119 kommuner	Kommunresultat
	Färre än 10 000	10 000 – 14 999	15 000 – 19 999	20 000 – 29 999	30 000 – 49 999	50 000 eller fler		
NRI	57	59	60	61	61	64	60	62
Rekommendation	59	62	64	64	66	70	64	64
Arbetsmöjligheter	40	45	46	50	49	51	47	59
Utbildningsmöjligheter	51	54	58	62	61	70	60	67
Bostäder	57	56	59	60	57	55	57	63
Kommunikationer	52	56	60	63	65	65	60	64
Kommersiellt utbud	55	60	61	63	62	68	62	63
Fritidsmöjligheter	55	57	59	60	61	66	60	58
Trygghet	68	63	61	59	57	59	61	61
ANTAL SVARANDE	6 489	8 791	7 177	10 761	10 978	16 647	60 843	288
ANTAL KOMMUNER	21	22	12	18	19	27	119	

Vaggeryds kommun

Faktorn *Fritidsaktiviteter* handlar om tillgången till parker, grönområden och natur, men också om möjligheterna att kunna utöva sina fritidsintressen samt tillgången till idrotts- och kulturevenemang och övrigt nöjesutbud. **Minst nöjda** är undersökningens yngsta invånare, de mellan **18-24 år**. De ger ett knappt godkänt betyg medan gruppen 55+ år är mycket nöjda med det som erbjuds. Man är också mer nöjd med möjligheterna om man bor i någon av våra två centralorter eller på landsbygden, än om man bor i våra övriga tätorter.

Idag finns ett hundratal **aktiva föreningar** om man räknar med kyrkliga församlingar, byalag och samhällsföreningar. Några av de som bidrar till det kulturella utbudet är Skillingaryds Teaterförening och Folkets Hus i Vaggeryd, som numera driver en helt digitaliserad biograf. Flera gemensamma kulturevenemang arrangeras också med regelbundenhet där Konstrundan, Konst- och kulturhelgen och Smålands Kulturfestival lockat flest.

Bäckalyckan och **Friluftsgårdsområdet** i Vaggeryd samt **Grönelund** i Skillingaryd är såväl välkända som uppskattade friluftsområden som fungerar som mötesplatser för det lokala föreningslivet, bland andra. Kommunens olika leder; Munkaleden, Högländsleden och Franciscusleden är däremot mindre kända och inte heller ordentligt marknadsförda.

Sim- och sporthallen i Skillingaryd renoverades nyligen tillsammans med tillhörande dusch- och omklädesutrymmen, den i Vaggeryd är dock i behov av renovering. **Simhallarnas öppettider** varierar med det gemensamt att de båda är stängda lördag-söndag. Sporthallarna i bägge orterna är mycket bokade och idag är det svårt för de aktiva föreningarna att utöka sina halltider.

Med **fokus på barn och unga** anställde kultur- och fritidsförvaltningen bl. a en chef för den öppna ungdomsverksamheten 2014 för att samordna och förbättra ungdomsgårdarna UG/UC. Samma år invigde man även en mindre skatepark i Skillingaryd och *Sommarkul*, d v s sommarlovsaktiviteter

för barn och unga mellan 11-20 år, hade premiär 2014 som även fortsätter sommaren 2015. Samtidigt har **Kulturskolan inte tillräckliga resurser** för att möta en ökad efterfrågan med följd att många barn och unga nekats plats. Innan terminsstarten hösten 2015 stod ett 40-tal barn på väntelista efter besked att de på grund av minskade resurser inte kunde erbjudas plats.

Kommersiellt utbud

Idag har kommunens största tätort, **Vaggeryd ett levande centrum** med få eller inga lediga butikslokaler. Utbudet är varierat och handelsstråken är koncentrerade till torget och närliggande gator. Fastighetsägarna är flera med både externa, lokala och kommunala aktörer. Totalt finns 25-30 butikslokaler i centrumnära läge där den största fastighetsägaren, PHL Fastigheter förvaltar ungefär var fjärde lokal. Det råder en sund konkurrens utifrån den diversifierade ägarbilden och det finns såväl nyproducerade, moderna lokaler som de med äldre standard och lägre hyra.

Mitt i centrum, i kvarteret Kärnan påbörjades under 2014 en omfattande nybyggnation av 22 moderna hyreslägenheter samt butikslokaler till Swedbank och COOP. Detta privata initiativ sammanföll med kommunens ambitioner att förnya Vaggeryds centrumtorg och kringliggande gatumiljöer. Under hösten 2014 och våren 2015 har man genom de nybildade *Handelsutskottet* och *Centrumgruppen* låtit berörda handlare och fastighetsägare med flera ta del av och lämna synpunkter på kommunens planer.

I **Skillingaryds centrum** finns flera bra och välmående restauranger och livsmedelsaffärer, men endast ett fåtal detaljhandlare. Centrumet är jämfört med Vaggeryd mer utspritt och de senaste tio åren har flera butiker tvingats lägga ner. I dagsläget står nästan hälften av **butikslokalerna** på eller i omedelbar närhet till torget **tomma**.

Jämfört Vaggeryd är även antalet fastighetsägare färre här. De centrala butikslokalerna ägs och förvaltas i princip av två fastighetsägare – en kommunal, VSBo och en privat. Totalt finns det ett 10-tal lokaler runt torget och ytterligare ett 10-tal på intilliggande gator. Fem av sex tomma lokaler ägs och förvaltas av det kommunala bostadsbolaget, VSBo.

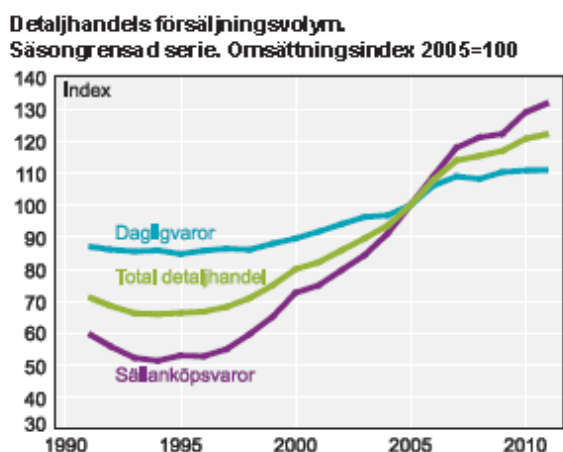
På **Slätten**, en bit bort från centrum, är **utvecklingen mer positiv**. 2011 öppnades en livsstilsbutik och café lokaliserad i en av de gamla träbyggnaderna på västra lägret och 2013 slog kommunens militärhistoriska museum, Miliseum upp portarna nästgårds. Idag bedrivs en välbesökt lunchrestaurang på området och kommunen har även planer på att omlokalisera Bissefällar'n:s besöksvärda utställning av snidade träfigurer hit.

Enligt handlarnas projektframtagna Marknadsplan 2013, har vi i kommunen ett handelsindex för dagligvaror (DV) på 75 och ett för sällanköpsvaror (SV) på 17. Detta innebär att vi spenderar 75 av 100 kronor hos våra lokala dagligvarubutiker och 17 av 100 kronor på våra lokala sällanköpsbutiker. Sedan 2008 har kommunens DV-index ökat med 6 kronor och SV-index minskat med 3 kronor (*källa Jönköpings kommuns Handelsutredning för detaljhandeln 2010-03-10*).

Detaljhandels försäljningsvolym generellt, har ökat kraftigt sedan mitten av 90-talet i Sverige – se diagram nedan. Sällanköpsvaror sprang om Dagligvarorna i omsättning i mitten av 00-talet, till stor del beroende på uppkomsten av näthandel genom webbshopar mm.

Utvecklingen med en fortsatt ökad näthandel, där butiker i den lilla staden får fungera som ”provrum” för kunden, som sedan går hem för att köpa samma vara på nätet – oftast till ett något längre pris, är det enskilt största hotet mot att behålla våra centrum levande i den lilla staden.

Bild 6. Detaljhandelns försäljningsvolym i Sverige 1990-2010 (källa SCBs Årsbok 2013 – Handel med varor och tjänster)

Kommunal service och förvaltning

Enligt SCBs Medborgarundersökning 2014 har Vaggeryds kommun idag ett mycket effektivt och väl fungerande **tekniskt kontor** samt en **räddningstjänst utöver det vanliga**. Tre av fyra tekniska ansvarsområden fick ett klart högre betyg än genomsnittet för samtliga 56 kommuner i undersökningen; *Gång- och cykelvägar*, *Gator och vägar* samt *Vatten och avlopp*. Området *Renhållning och sophämtning* erhåller ett betyg som inte är statistiskt säkerställt som vare sig högre eller lägre än övriga kommuners. *Räddningstjänsten* får också ett mycket högt betyg, 80/100 att jämföras med genomsnittet för jämförbara kommuner som ligger på 73. Av alla kommunala verksamheter är det bara den och *Vatten och avlopp* som man är mycket nöjda med (betyg över 75).

Bild 7. Nöjd-Medborgar-Index (NMI) 2014 för kommunala verksamheter i samtliga kommuner (källa SCB)

	Kommunens storlek. Antal invånare						Samtliga 119 kommuner	Kommunresultat
	Färre än 10 000	10 000 - 14 999	15 000 - 19 999	20 000 - 29 999	30 000 - 49 999	50 000 eller fler		
NMI	51	53	54	56	54	57	54	55
Bemötande och tillgänglighet	58	57	57	57	55	55	56	55
Förskolan	65	63	63	63	62	61	63	60
Grundskolan	55	57	57	58	56	57	57	52
Gymnasieskolan	55	59	59	60	60	62	59	54
Äldreomsorgen	55	53	53	50	50	48	51	39
Stöd för utsatta personer	49	48	49	49	48	48	48	46
Räddningstjänsten	72	73	74	76	74	75	74	80
Gång- och cykelvägar	49	54	54	56	54	55	53	62
Gator och vägar	50	53	53	55	55	55	53	60
Idrotts- och motionsanläggningar	58	57	59	61	60	62	60	58
Kultur	59	59	60	64	62	66	62	61
Miljöarbete	51	52	55	55	55	59	55	52
Renhållning och sophämtning	64	66	67	68	66	65	66	68
Vatten och avlopp	77	77	76	79	78	78	78	83
ANTAL SVARANDE	6 489	8 791	7 177	10 761	10 978	16 647	60 843	288
ANTAL KOMMUNER	21	22	12	18	19	27	119	

Vaggeryds kommun

Verksamheter som sticker ut negativt i undersökningen är *Äldreomsorgen, Grundskolan* och *Gymnasieskolan*. Alla dessa tre, men **framförallt äldreomsorgen** har rasat sedan mätningen 2012. Här har man gått från ett godkänt betyg på 50 för två år sedan till det lägsta betyget (39) av alla kommuner som deltog 2014. På frågan vad våra invånare tycker om kommunens äldreomsorg svarar 54 procent av kvinnorna och 45 procent av männen att man är mycket missnöjd. De som antingen själva får eller har fått hjälp från äldreomsorgen är mest missnöjda. Därefter kommer de som arbetar eller har arbetat inom kommunens äldreomsorg. De som är minst negativa är de som vare sig haft hjälp eller arbetet inom omsorgen de senaste två åren – dock ger de ett knappt godkänt betyg på 43. För två år sedan var både män och kvinnor nöjda och gav verksamheten ett medelbetyg. Genomsnittligt betyg för äldreomsorgen i kommuner i jämförbar storlek ligger på 53.

Utifrån resultaten av 2014 års Medborgarundersökning rekommenderar SCB prioriteringar inom *Äldreomsorgen, Förskolan, Gymnasieskolan* samt *Stöd för utsatta personer*. Alla dessa fyra verksamhetsområden har fått ett relativt lågt eller mycket lågt betygsindex samtidigt som de har höga effektmått, det vill säga stor påverkan på vårt helhetsbetyg Nöjd-Medborgar-Index. Verksamheter som också bör förbättras, om möjligt är *Renhållning och sophämtning* samt *Vatten och avlopp*.

Tekniska kontoret

Tekniska kontoret har tagit fasta på Vaggeryds kommuns övergripande mål att vara en attraktiv plats att bo, leva och verka i och har valt att prioritera följande framöver:

- Utbyggnad av gång- och cykelvägar
- Utveckling av Vaggeryds centrum och övriga offentliga miljöer
- Utveckling och skötsel av grönområden och vattendrag för att skapa ökad attraktivitet

Som en del av boendeattraktiviteten har man fokus på att säkra **tillgången på dricksvatten** av hög kvalitet. Omfattande provborringar har skett och så sent som vid tekniska utskottets sammanträde i juni 2015 fattade man beslut om att området norr om nuvarande vattenskyddsområde på den östra sidan av Hjortsjön inte längre utgör ett nytt framtida område för kommunal dricksvattenförsörjning. Däremot kommer nuvarande vattenskyddsområde på östra sidan av Hjortsjön att finnas kvar. Här planeras även för ett vattenverk.

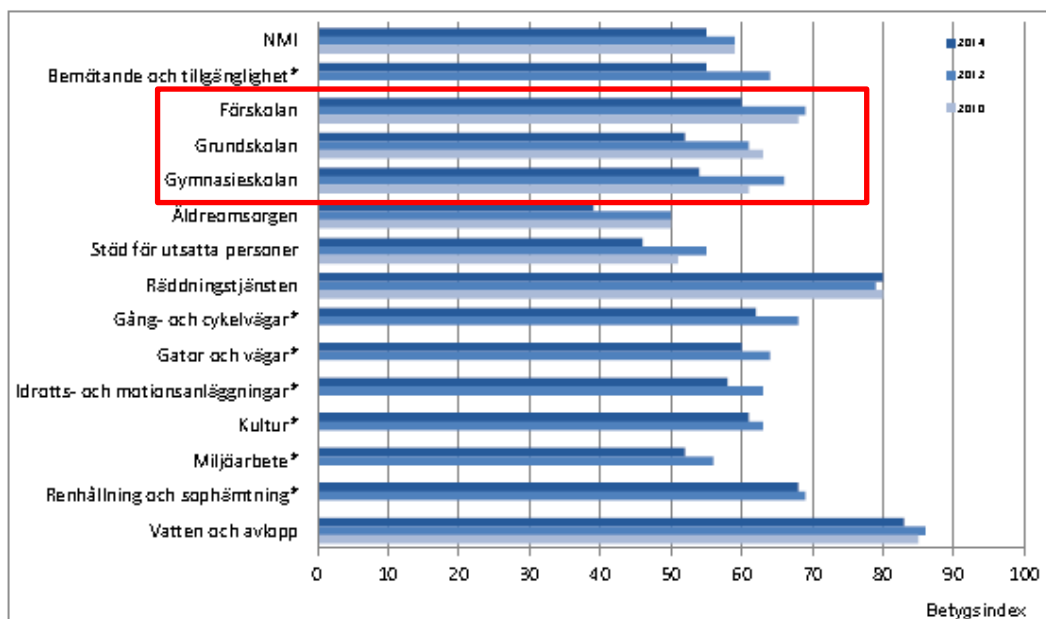
Tillsammans med Kultur- och fritidsförvaltningen har man också fått uppdraget att ta fram en plan för att utveckla åldersöverskridande **aktivitetsplatser** i Vaggeryds och Skillingaryds centrum. Detta med tanke på det ökade kravet på fler mötesplatser generellt och kostnadsfria sådana specifikt.

Idag pågår även ett omfattande arbete att ta fram en **VA-plan** för kommunen fram till omkring 2030. Generellt beskrivs kommunens ledningsnät som gammalt och i vissa områden eftersatt. Det innebär stora framtida kostnader. I de fall då man också vill boendeutveckla ökar kostnaderna än mer. Framförallt i Vaggeryds centrala delar är ledningsnätet hårt belastat och har nått sin kapacitetsgräns bl a beroende på den plana marken med dåligt eller obefintligt fall. Både vid förtätningar och vid exploatering i helt nya områden utanför befintligt verksamhetsområde gäller det att ha god framförhållning och planering så att investeringskostnaderna kan minimeras.

Barn- och utbildningsförvaltningen

SCBs undersökning 2014 av våra kommunala verksamheter visar att **skolan har problem att uppfylla invånarnas förväntningar**. Resultatet för samtliga skolverksamheter; *Förskola, Grundskolan* och *Gymnasieskolan* har sjunkit rejält sedan mätningen 2012.

Bild 8. Nöjd-Medborgar-Index (NMI) för kommunala verksamheter i Vaggeryds kommun 2010-2014 (källa SCB)

Enligt medborgarundersökningen är männen mindre nöjda med *Förskolan* än kvinnorna medan kvinnorna ger *Grundskolan* lägre betyg än männen. De som ger *Förskolan* lägst betyg är gruppen 18-24 år samt de som inte har någon erfarenhet av verksamheten de senaste två åren. De som är mycket nöjda med *Förskolan* är de som själva har arbetat där och gruppen 65-74 år. Vad gäller *Grundskolan* är det de som har erfarenhet av verksamheten genom vänner och bekanta som är mest missnöjda medan gruppen 25-34 år är mest missnöjda med *Gymnasieskolan*. Kommuninvånarna som bor på landet, d v s utanför våra tätorter är betydligt mer nöjda med *Förskolan* och *Grundskolan* än övriga, medan de ger samma låga betyg för *Gymnasieskolan* som övriga tätortsbor.

Positiv fakta kopplat till skolans verksamhet är att man under de tre senaste åren har ökat sina resultat i meritpoäng och man har även höga resultat gällande elevers upplevda trygghet. En av de viktigaste faktorerna som mäter skolans totala resultat är ”andelen gymnasieelever som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar två år efter avslutad gymnasieutbildning”. Här har skolan de senaste åren haft mycket bra resultat: 2013 kom man på andra plats av alla Sveriges kommuner med 83,6 procent och 2014 kom man på elfte plats. Resultaten i SKLs (Sveriges Kommuner och Landsting) öppna jämförelser 2014 visar att 91,5 procent av elever som är folkbokförda i Vaggeryds kommun har fullföljt sin gymnasieutbildning på tre år. Detta medförde en fjärde plats i riket.

Sammanfattningsvis kan sägas att det finns en stor diskrepans mellan hur våra invånare upplever att skolan fungerar och hur den verkligen fungerar. Trots goda verksamhetsresultat misslyckas skolan att förmedla detta till våra invånare, som genom sina låga betyg i senaste medborgarundersökningen talar om att skolan inte uppfyller deras förväntningar. Vad invånarna specifikt är missnöjda med framgår dock inte i SCBs medborgarundersökning.

Barn- och utbildningsförvaltningen presenterade i april 2015 en omfattande **Lokalplanutredning** där man lyfter fram brister i arbetsmiljön för såväl elever som för personal. Utredningen visar också att kommunen har ett antal skolenheter som erbjuder alltför bristfälliga lokaler och utrustning för att eleverna ska få en likvärdig skolgång och möjlighet att nå sina kunskapsmål. Med högre lokalkostnader och framför allt skolskjutskostnader än rikssnittet påtalar man även möjligheten att omfördela driftsmedel till medel som är mer direkt knutna till elevernas måluppfyllelse. Kärnfrågan som utredningen ställer är: Har kommunen **rätt skollokaler** och ligger de **på rätt plats**?

Flera alternativa förslag lämnas i utredningen. Man ifrågasätter bland annat en fortsatt användning av skolor som har renoveringsbehov eller är svåra att använda i dagens skolsystem. Resonemanget man för handlar om att man genom att avveckla vissa enheter kan frigöra kapital som istället kan bidra till att skapa funktionella lokaler vid ombyggnation och/eller nybyggnation.

Kairos Future anser att bra och väl fungerande skolenheter med god måluppfyllelse är en grundförutsättning för boendattraktiviteten, men också för ett konkurrenskraftigt näringsliv och arbetsliv. Deras senaste analys av vårt kunskapskapital våren 2015, kan sammanfattas enligt följande:

- Vi har en låg andel invånare med högre utbildning – däremot **positiv** utveckling sedan 2012
- De som går gymnasiet klarar sig däremot mycket bra, med höga betyg och behörighet till högre studier – dock **negativ** utveckling sedan 2012
- Högskolan i Jönköping är en viktig resurs för att få upp utbildningsnivån

Bild 9. Vaggeryds kommuns kunskapskapital jämfört grannkommuner och riket (källa Kairos Future)

	Andel m högre utbildning (2013)	Behöriga till gymnasium (genomsnitt 2012-2014)	Betygs-poäng (genomsnitt 2011-2013)	Behöriga till högskola (genomsnitt 2011-2013)
Vaggeryd	23%	85%	14,2	95%
Habo	30%	90%	-	-
Gnosjö	17%	81%	14,3	90%
Gislaved	18%	84%	13,8	82%
Värnamo	25%	90%	14,2	88%
Jönköping	36%	87%	14,1	89%
Riket	34%	87%	14,0	87%

Vaggeryd – en boendekommun

Vaggeryds kommun är sedan länge **identitetsmässigt en arbetskommun** inom Gnosjöregionen med en djupt rotad entreprenörsanda och företagsamhet. Vi har många fina företag som erbjuder bra och intressanta arbeten till invånare både i och utanför kommunen. En ny identitet som boendekommun känns kanske inte riktigt bekvämt och kan i sämsta fall till och med associeras till den förkastliga ”sovstaden”, där ingenting pågår dagtid när befolkningen är och arbetar någon annanstans. Detta är ingenting vi vill eftersträva eller känner igen oss i. Men paradoxalt nog är det vårt strategiska läge nära Jönköping och vår mycket goda infrastruktur med E4 och järnväg som bidrar till att vi idag har en tydligare profil som boendekommun än som arbetskommun – **ett skifte är på gång**. Vårt geografiska läge innebär att den som bor här, kan nå de flesta andra kommunerna i länet inom en timme – och tvärtom. Idag har vi som vi alltid haft, givetvis många som pendlar in från kringliggande kommuner till sina arbeten på företagen eller kommunen, men vi har idag framförallt många invånare som pendlar ut till sina förvärvsarbeten i andra kommuner – och det är de som ökar.

Pendlingsströmmar

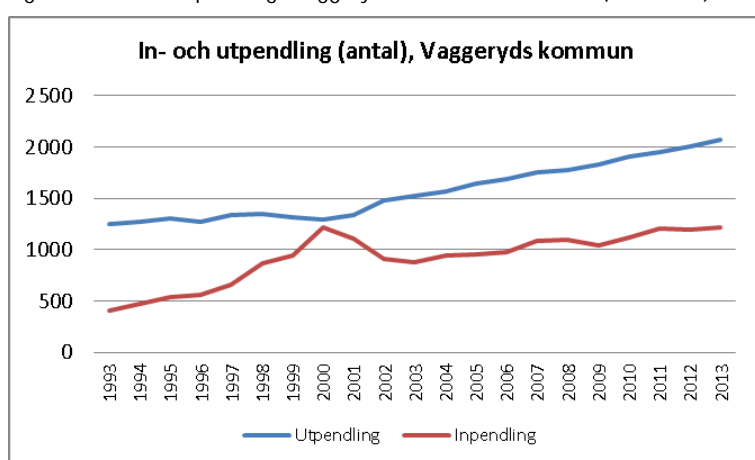
I takt med att gapet mellan de som pendlar ut från kommunen och de som pendlar in ökar, stärks vår profil som boendekommun – vare sig vi vill eller inte. Det handlar alltså inte om vår uppfattning om oss själva eller vår kärnidentitet – den har var och en kvar. Det handlar om hur andra uppfattar oss – och hur vi väljer att marknadsföra oss. Idag är nettot 896 personer och den ökar.

Tabell 3. Totala pendlingsströmmar Vaggeryds kommun 2009-2013 (källa SCB)

År	Inpendling	Utpendling	Netto
2009	1 204	2 035	-831
2010	1 292	2 126	-834
2011	1 395	2 213	-818
2012	1 354	2 246	-892
2013	1 397	2 293	-896

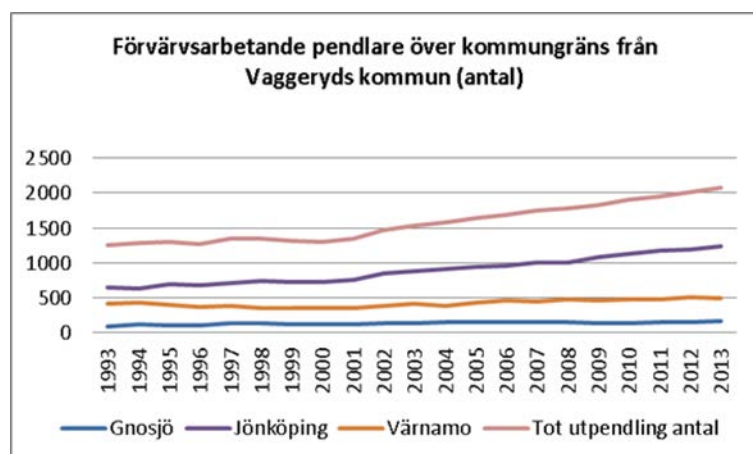
De senaste 20 åren, och säkert längre än så, har vi haft en betydligt större utpendling än inpendling, det vill säga en större nattbefolkning än dagbefolkning. Andelen som pendlar ut ökar också. 1993 pendlade 10,1 procent av vår totala befolkning eller 1 250 personer till ett arbete utanför kommunen. 2003 var siffran 12 procent eller 1 525 personer. Tio år senare, 2013 var andelen utpendlare 15,6 procent, det vill säga 2 293 personer pendlade ut ur kommunen och 1 397 personer pendlade in.

Diagram 1. In- och utpendling, Vaggeryds kommun 1993-2013 (källa SCB)

De två största utpendlingskommunerna är Jönköping och Värnamo. 2013 pendlade 1 243 personer eller 9,4 procent till Jönköping medan 498 personer eller 3,8 procent pendlade till Värnamo. Under de senaste 20 åren har pendlingen till Värnamo legat i princip konstant medan **utpendlingen till Jönköping** har ökat, framförallt sedan 2003. På tio år har den **ökat med 36 procent** eller 330 personer och kurvan beräknas fortsätta uppåt, enligt Kairos.

Diagram 2. Utpendling från Vaggeryds kommun 2004-2013 (källa SCB)

Boendets ökade status

En förklaring till den ökade pendlingen generellt och som inte handlar om vår goda infrastruktur, är att det avstånd som vi accepterar att pendla idag är betydligt längre än för 20 år sedan.

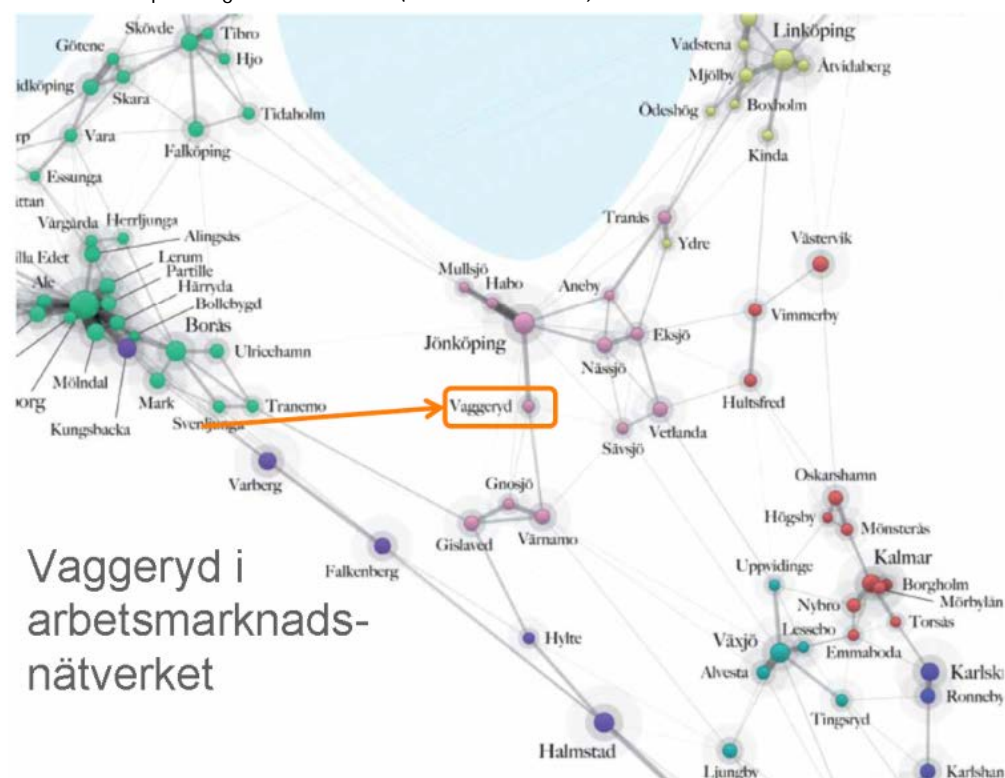
Teknikutvecklingen har gjort det möjligt för oss att sköta en del av våra arbetsuppgifter från hemmet, vilket innebär att vi inte behöver vara ”på kontoret” alla dagar i veckan som förr. Enligt Kairos Future har våra motiv för att flytta över tid också ändrats tillsammans med att **boendets status har ökat** markant. Idag är vi benägna att **pendla både oftare och längre** för att på så vis slippa kompromissa med våra högt ställda krav på vårt boende.

I en studie av KTH Arkitektur och Samhällsbyggnad visar man på stora skillnader mellan människors motiv för att flytta, i detta fall till Ystad – före 1970 och efter 1990. Före 1970 angav 64 procent av de tillfrågade att ett bra arbete var **huvudmotivet för flytten**. Efter 1990 var det endast ca 20 procent som angav detta som huvudskäl. Istället sa drygt 60 procent att det var ett **attraktivt boende** som gjorde att de flyttade. Detta motiv för flytt var bara hälften så vanligt före 1970.

I Kairos Futures senaste analys av Vaggeryds kommuns utveckling (*Boendeseminarium på Tallnäs 14 april 2015*) framgick det att vi blivit mer och mer **boendespecialiserade mot Jönköping**, det vill säga att vi räknas allt mer som ett boendialternativ för människor som arbetar i Jönköping. Detta skifte från en arbetskommun inom Gnosjöregionen till, det vi rent statistiskt är idag – en boendekommun som lockar människor från framförallt Jönköping att bo här, kan låta mer dramatiskt än det är.

Analysen som Kairos gör, att vi ökar vår boendespecialisering mot Jönköping, stödjer sig på **utvecklingen av vår arbetspendling**. Utpendlingen har länge varit betydligt större än inpendlingen. Rent definitionsmässigt har vi alltså varit en boendekommun de senaste 20 åren – minst. Men det är **riktningen som är intressant** och som vi ska ta fasta på i planeringen av vår marknadsföring av Vaggeryds kommun som en attraktiv kommun att bo, leva och verka i. Våra invånare knyter inte sina band tajtare mot GGK idag – de rör sig mot Jönköping – och det i en allt tätare ström.

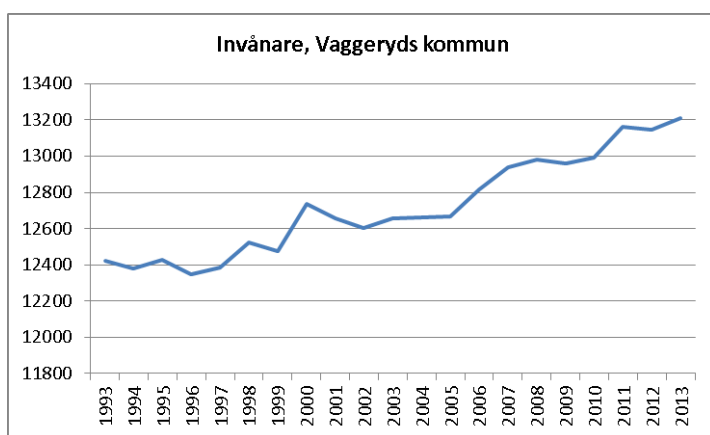
Bild 10. Arbetspendlingsströmmar 2014 (källa Kairos Future)

BEFOLKNINGSUTVECKLING

De senaste 20 åren har **kommunen** haft en befolkningsökning med **6,4 procent** eller ca 55 personer per år, dock med stora variationer mellan åren. Till exempel skedde det stora förändringar kring millennieskiftet då befolkningen först ökade med över 250 personer på ett år, för att sedan stanna av tvärt. En konjunkturuppgång och kraftig tillväxt i specifika branscher i regionen var den bidragande faktorn till den stora inflyttningen fram till år 2000. Vaggeryds kommun utsågs till och med till Årets Tillväxtkommun år 2000 av *Arena för Tillväxt*. Tappet efter 2000 var en direkt effekt av Telecom-krisen och Flextronics omlokalisering till Kina som friställde 800 personer i Skillingaryd på ett bräde.

Diagram 3. Befolkningsutveckling Vaggeryds kommun 1993-2013 (källa SCB)

Befolkningsutvecklingen tog fart igen 2004/2005 och under perioden fram till 2013 har vi haft ett positivt inflyttningsnetto gentemot de flesta övriga kommuner inom länet. Vi tappade endast mot Värnamo, Sävsjö och Nässjö och hade ett positivt flyttnetto från framförallt Jönköping, Gislaved, Gnosjö, Habo, Eksjö och även Vetlanda. 2011 hade Vaggeryds kommun länets procentuellt största befolkningsökning och under denna tioårsperiod räknat från 2004 flyttade nästan 2 000 personer från Jönköping till vår kommun. Eftersom nästan lika många valde att flytta till Jönköping blev det redovisade flyttnettet dock endast 85 personer, eller drygt 8 personer per år.

Det enskilt största tappet under perioden 2004-2013 skedde mot universitets- och högskolestäder som Stockholm, Göteborg, Malmö, Linköping, Örebro och Växjö.

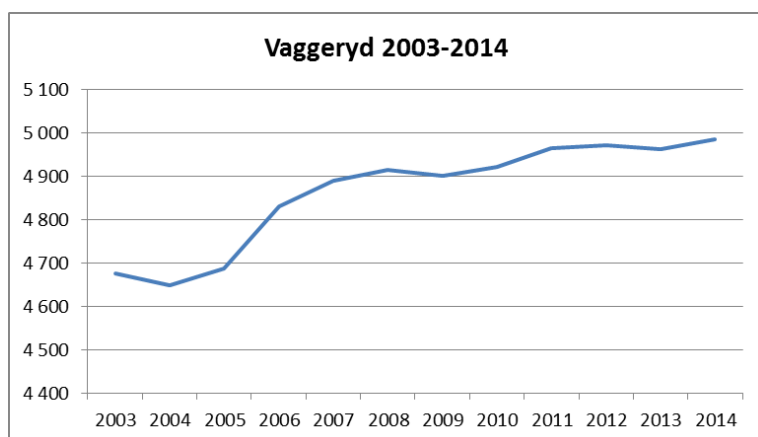
Vaggeryd

Vaggeryd har haft en mycket positiv befolkningsutveckling de senaste 20 åren och är kommunens största tätort med sina nästan 5 000 invånare. Orten växte upp runt ett antal möbelindustrier och Munksjö Bruk och har idag flera stora och små företag och ett levande centrum med många butiker. Centrumet och affärerna ligger koncentrerat och här finns även flera attraktiva boendemiljöer i och med Lagans vattendrag och den centralt belägna Hjortsjön. Närheten till Jönköping är också en av orsakerna till den positiva utvecklingen.

Mellan åren 2003 och 2014 växte **Vaggeryd** med 309 personer eller **6,6 procent**. Den starkaste tillväxten skedde 2003 till och med 2008, då Vaggeryd ensam växte med nästan 50 personer per år eller totalt 240 personer. Numera har kurvan planat ut. Sedan 2008 har Vaggeryd endast växt i snitt med 11 personer per år. Den ekonomiska krisen med en sämre arbetsmarknad och därmed mindre

rörlig befolkning, är en möjlig förklaring. Att det har byggts mycket lite under denna period och att utbudet av småhustomter inte har förnyats sedan Västra Strand lanserades 2004, kan också spela roll.

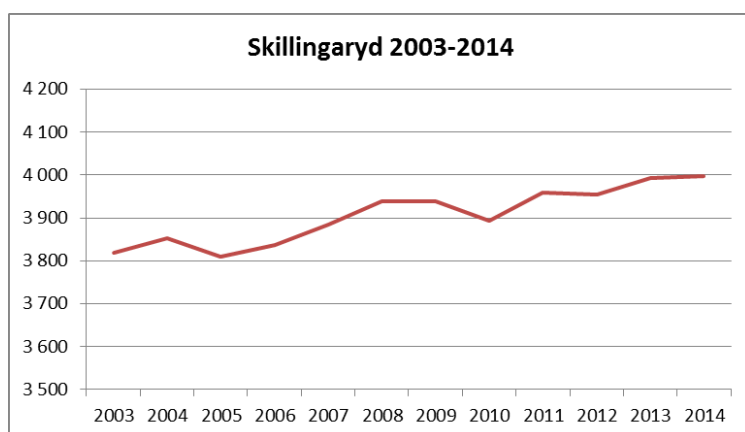
Diagram 4. Befolkningsutveckling Vaggeryd 2003-2014 (källa SCB)

Skillingaryd

Under motsvarande period 2003-2014 växte **Skillingaryd** med 179 personer eller **4,7 procent**. Snabbast ökade man 2010 till 2014, 26 personer i snitt per år, att jämföras med endast 10 personer per år de tidigare åren, 2003 till 2010. En satsning 2008/2009 på ett nytt bostadsområde med ett 20-tal småhustomter i Fåglabäck, hade oturen att pricka konjunktturnedgången och har därmed inte utvecklats som förväntat. 2009 uppförde vårt kommunala bolag, VSBO även ett punkthus med 24 lägenheter i centrala Skillingaryd, Smultronet som fick en trög start, men som idag är fullt uthyrt. Ett mindre projekt 2012 med enplanshus på nio små tomter centralt på Kaffegatan har dock fallit relativt väl ut med fem hus byggda, två år efter första byggstart. Ett delvis nytt trygghetsboende, Slätten har också byggts i Skillingaryd av VSBO det senaste, med en bra efterfrågan om man undantar ett antal ettor som är svåra att hyra ut.

Diagram 5. Befolkningsutveckling Skillingaryd 2003-2014 (källa SCB)

Skillingaryd är med sina nästan 4 000 invånare kanske mest känd för sitt skjutfält och Västra lägret eller Slätten, som det också kallas. Här har det övats och mönstrats sedan slutet av 1600-talet och även om det är i betydligt mindre utsträckning, används området än idag delvis för militära aktiviteter. Idag finns här också ett välbesökt militärmuseum, Miliseum som invigdes 2013.

Men Skillingaryd är även med sitt strategiska läge intill E4:an, en intressant etableringsort för stora och mindre företag. År 2010 etablerade sig regionens centrala järnvägsterminal tillsammans med Experts sex hektar stora Nordenlager på Båramo strax norr om Skillingaryd. Året därpå storsatsades det på ett anrikt lokalt möbelsnickeri, Strömsslunds genom att designföretaget A2 från Huskvarna förvärvade och byggde ny fabrik längs med E4:an på cykelavstånd från Skillingaryds centrum.

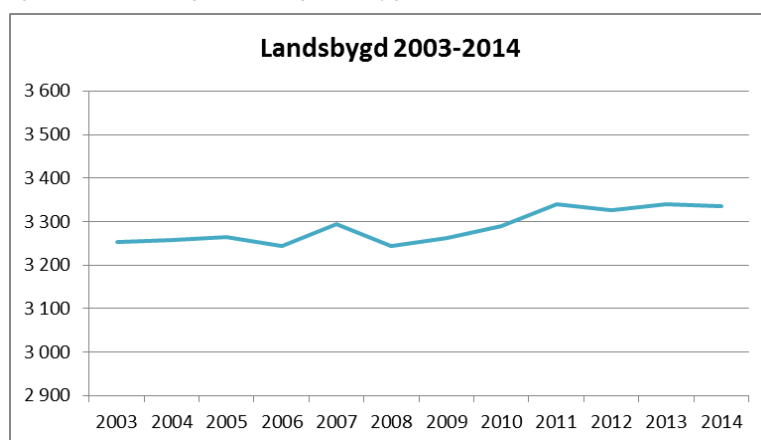
Landsbygd och övriga tätorter

I Vaggeryds kommun är vi stolta över vår vackra men framförallt levande landsbygd. Den växer sakta men stadigt och har en nybyggnadstakt som verkar relativt oberoende av konjunkturen. Vår profil som hästkommun och i och med det, kommunala satsningar på hästnäringen genom anläggandet av travbanan bland annat, har troligen haft betydelse för den positiva utvecklingen. Idag bor 25 procent av våra invånare, eller 3 335 personer på landsbygden, det vill säga utanför våra fyra tätorter Vaggeryd, Skillingaryd, Hok och Klevshult.

Landsbygden med sina småsamhällen och kyrkbyar är också levande tack vare en utbyggd infrastruktur med nära tillgång till E4 och riksväg 30 samt flera kommunala byskolor. Kommunala skolenheter hittas idag i Bondstorp, Byarum, Svenarum och Åker. I Tofteryd finns även en F-6 skola, Toftthagaskolan som drivs av en ekonomisk förening, Starkeborg-Toft Haga.

Sedan 2003 har befolkningen på **landsbygden** ökat med **2,5 procent** eller totalt 81 personer. Under denna dryga tioårsperiod har fyra av kommunens sex kyrkbyar – Tofteryd, Byarum, Bondstorp och Åker ökat något i invånarantal medan Svenarum och Hagshult har minskat.

Diagram 6. Befolkningsutveckling landsbygd 2003-2014 (källa SCB)

Enligt SCBs definition av tätorter som kräver mer än 200 invånare har vi även två mindre tätorter – Hok med 641 och Klevshult med 271 invånare. Hok, kommunens tredje största tätort har med sina 641 invånare ökat med drygt en procent eller 9 personer sedan 2003. Antalet invånare har dock varierat mycket under perioden 2003-2014. Klevshult som är kommunens minsta tätort har tappat fem personer sedan 2003. Då var 276 invånare skrivna på orten. Även här har antalet invånare varierat en hel del mellan åren. (källa SCB).

Demografi

Vaggeryds kommun har både en **yngre och äldre befolkning** än riket i övrigt, vilket belastar vår kommunala ekonomi. Jämfört med riket har vi drygt 2 procent fler barn och skolungdomar upp till 16 år samtidigt som var femte invånare eller 20 procent är 65 år eller äldre i kommunen. Vi har också en mindre andel av arbetskraftsbasen det vill säga de som arbetar och bidrar med skattemedel

för att försörja barn och äldre – 2,5 procent färre människor mellan 20 och 64 år och 3 procent färre i åldrarna 20 till 44 år än riket.

Enligt Tabell 1 ligger också vår **försörjningskvot**, det vill säga antalet personer var och en i yrkesaktiv ålder ska försörja genom sitt arbete, avsevärt **högre i Vaggeryds kommun** än i länet och riket i övrigt. Gällande försörjningskvoten som underlag bör det dock nämnas att en jämförelse med kommuner med högskolor och universitet blir missvisande eftersom de på grund av alla studenter generellt uppvisar väsentligt bättre försörjningskvoter än övriga. En jämförelse med Jönköpings län och riket, som i nedan tabell, bör dock ses som relevant och intressant för oss.

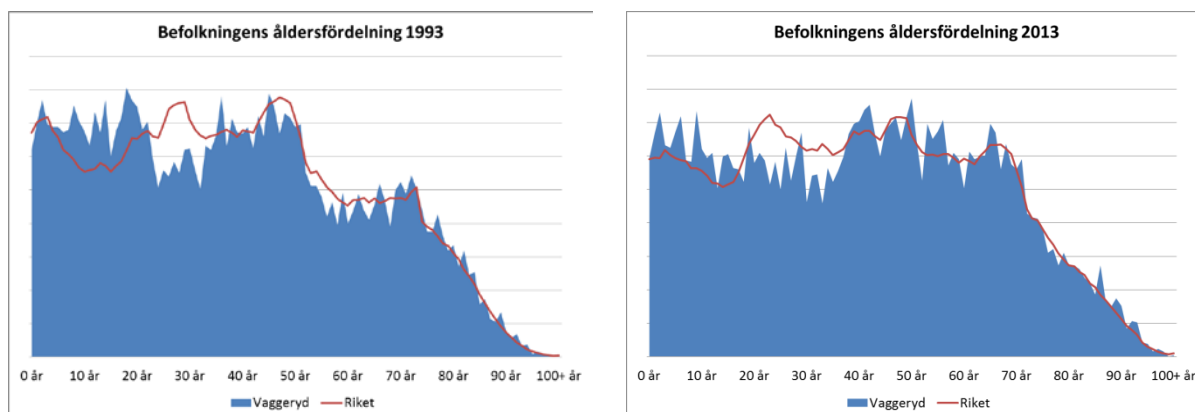
Tabell 4. Försörjningskvot 2014 (källa SCB)

Vaggeryds kommun	Länet	Riket
1,89	1,79	1,73

Uträkning: Befolkning (total) / Befolkning (20-64 år)

Jämför man vår och rikets åldersfördelning 2013 med 20 år tidigare, 1993 är det några ytterligare detaljer som sticker ut. Vi skiljer oss mest jämfört riket vad gäller gruppen unga vuxna, det vill säga i åldern 18 till 24 år. För 20 år sedan var 9,6 procent av Vaggeryds kommuns invånare mellan 18-24 år – en något större andel än riket i övrigt som låg på 9,2 procent av befolkningen. 2013 har vår andel av unga vuxna sjunkit till 8,2 procent – en utveckling som går tvärt emot riket som under samma period ökat sin andel till 9,4 procent.

Diagram 7 och 8. Befolkningens åldersfördelning 1993 och 2013 – Vaggeryd och riket (källa SCB)

Konsekvensen idag av att Vaggeryds kommun har många unga och äldre samt en mindre andel i yrkesaktiv ålder är en belastad kommunal ekonomi. Enligt SCB kommer Sveriges kommuner stå inför sin största utmaning under 2020-talet, det vill säga redan om fem, tio år. Under detta decennium fyller 40-talisterna 80 år samtidigt som antalet yrkesverksamma minskar – allt färre behöver försörja allt fler, vilket kommer kräva en kraftig ökning av kommunalskatten för att behålla dagens välfärd i form av bra skolor, äldreomsorg mm – allt enligt rapporter från SCB.

I Regeringskansliets underlag till Framtidskommissionen – *Försörjningskvoten i olika delar av Sverige – scenarier till år 2050*, förmedlas den övergripande bilden att försörjningskvoten försämras för riket i genomsnitt framöver, där kommuner i storstadsregionerna är vinnare på bekostnad av försörjningstygda landsbygdskommuner runt om i övriga landet. Och skillnaderna kommer att fortsätta öka. Utmaningen för små kommuner att växa och locka till sig de yrkesverksamma, kommer därmed att bli än större i framtiden.

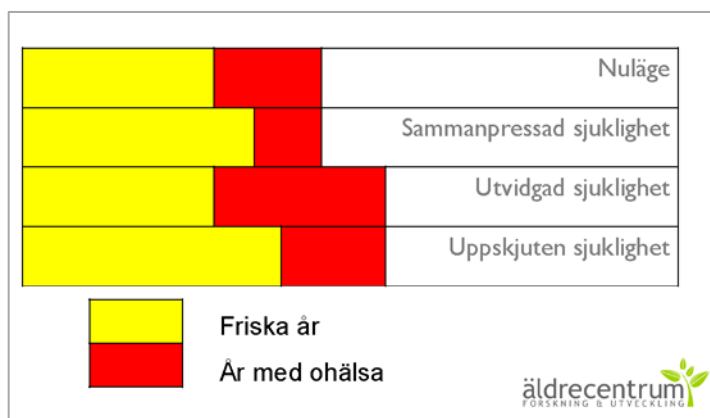
BEHOV ÄLDRE OCH UNGA

Äldres hälsa och behov

Utmaningarna för vår kommunala äldreomsorg är omfattande idag, inte minst med tanke på medborgarnas missnöje oavsett de är vårdtagare eller verksamhetens egen personal. Men utan en klar bild av de framtida behoven och alternativa metoder att tackla problemen, blir det svårt att få rättssida på situationen. Problemen Vaggeryds kommuns äldreomsorg står inför idag är inte heller en unik situation för kommunsverige – de flesta av landets kommuner befinner sig eller kommer inom kort befinna sig i en allvarlig situation med tanke på det allt större antalet äldre och därmed det allt större behovet av omsorg. Ända upp på regeringsnivå har äldreomsorgens utmaningar uppmärksammats.

SNAC, *The Swedish National study on Aging and Care* är en studie som startade 2001 på uppdrag av regeringen och **Socialdepartementet** för att mäta förutsättningarna och behoven för framtidens vård och omsorg av äldre. Studien planeras pågå i 30 år eller mer och syftar till att hjälpa till med planeringsunderlag till Sveriges kommuner och landsting genom att beskriva och analysera utvecklingen av åldrandet, hälsan och uppkomsten av omsorgsbehov.

Bild 11. Tre hypoteser angående den framtida livslängden och hälsan hos de äldre (källa SNAC)

Angående den framtida livslängden och hälsan hos de äldre, finns det tre forskningshypoteser:

- 1- *Sammanpressad sjuklighet*, som framfördes på 80-talet och menade att de kroniska sjukdomarna debuterar senare samtidigt som människor får fler friska år. Dock ökar inte livslängden.
- 2- *Utvidgad sjuklighet*, pekar på medicinska framsteg som gör att fler överlever som annars skulle ha avlidit, men att de som lever längre inte är friskare, alltså längre liv men fler år med ohälsa.
- 3- *Uppskjuten sjuklighet*, talar om lika många sjuka år som idag, men de sjuka åren kommer senare, alltså ett längre liv med en större andel friska år.

SNAC-studien som idag pågått i drygt 14 år stödjer hypotesen *Uppskjuten sjuklighet*. Sedan 1980 har ca fem år lagts till medellivslängden för både män och kvinnor. Skillnaden i livslängd mellan könen håller på att jämnas ut – sedan 1980 har skillnaden krympt från 3,5 år till tre år och den fortsätter att minska.

SNAC tror även på **fortsatt hälsoförbättring för äldre** under perioden 2010-2040.

- Huvuddelen av de extra levnadsåren förväntas bli år med hälsa – till och med 85 års ålder
- Behov av vård och omsorg för de äldre kommer ändå att öka beroende på att det totala antalet äldre ökar kraftigt jämfört idag

År 2020-2035 får Sverige en **fördubbling av antalet 85-åringar** och äldre, vilket kommer att påverka den kommunala vården väldigt mycket. Ökningen handlar om att 40-talisterna, efterkrigsbarnen som är vår tids största barnkull, blir 80+ år detta årtionde. Att ha kunskap om hur många människor som kommer att ha behov av äldreomsorg är avgörande för att kunna planera för framtiden och även i fortsättningen leverera omsorg med hög kvalitet.

Bild 12. Antal födda i Sverige 1935-2009 (källa SCB)

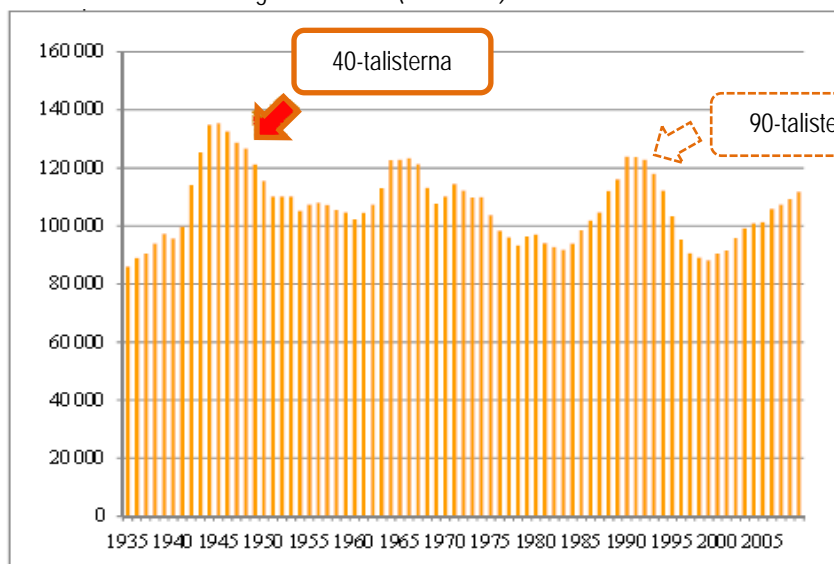
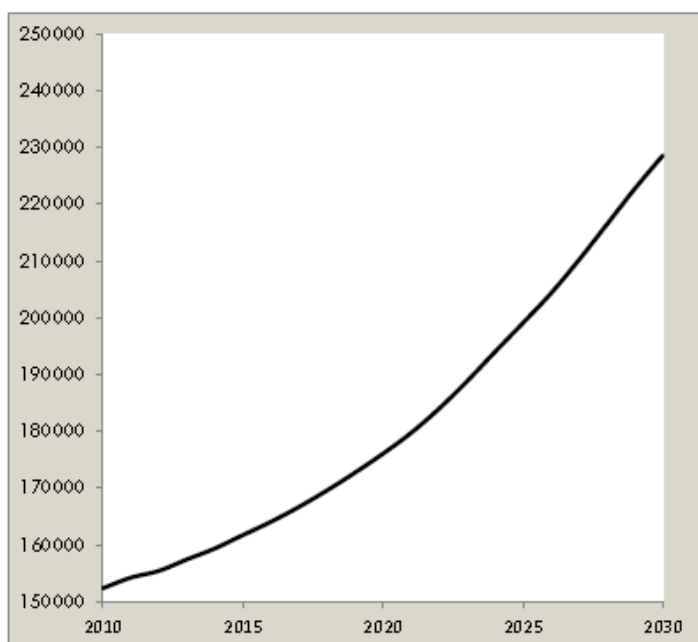

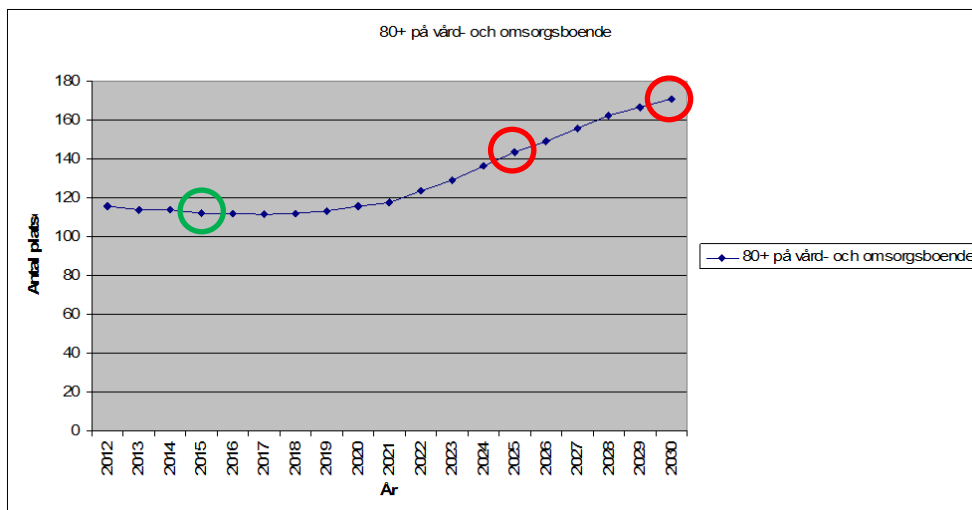
Bild 13. Prognos för antalet demenssjuka i Sverige 2010-2030 (källa Socialstyrelsen)

Socialstyrelsen varnar även för ett **kraftigt ökat antal dementa** efter år 2020, särskilt med tanke på att det redan idag finns ett underskott på platser på demensboenden i landet, enligt dem. Hälften av Sveriges äldre som idag har någon form av demenssjukdom, är placerade i boenden som *inte* kategoriseras som demensboenden, och så många som 14 000 är på boenden med låg bemanning. Detta trots att platserna har ökat med mer än det dubbla på tolv år – från 14 000 platser år 2000 till 30 000 platser i hela landet 2012.

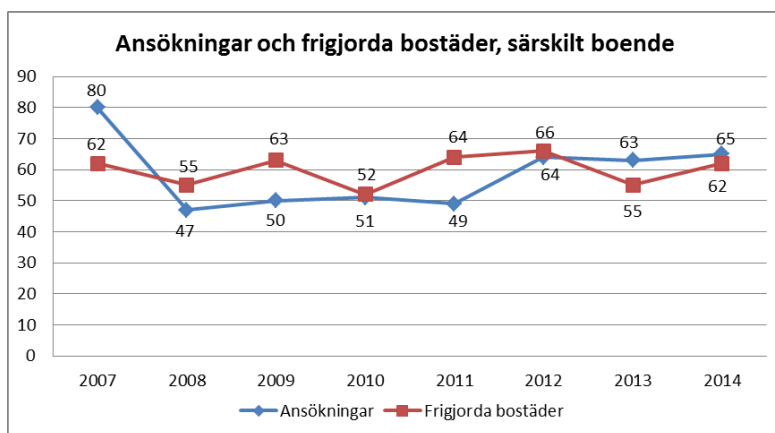
I Vaggeryds kommun ser det ut på liknande sätt som för övriga Sverige. 2020 stiger antalet invånare över 80 år kraftigt. En ökning med 20 procent till 2025 och drygt 40 procent till 2030 av denna grupp äldre som det handlar om, ställer enorma krav på vår äldreomsorg att i god tid rusta sig för vad som komma ska. Utifrån tesen "Uppskjuten sjukligt" kommer vårdbehovet i framtiden visserligen att förskjutas framåt i åldrarna, och kanske till och med för vissa inte ens uppstå, men bara genom det kraftigt ökade antalet äldre, kommer även resursbehovet att öka kraftigt om fem år.

Bild 14. Antal personer 80+ år på vård och omsorgsboende i Vaggeryds kommun 2012-2030 (källa SCB)

Trenden i vår kommun är tydlig sedan 2008 – **fler äldre efterfrågar** och får **vård- och omsorgsinsatser**. Antalet ansökningar om särskilda boendeplatser har ökat sedan 2008 från 47 till 65 2014 eller med nästan 40 procent. Samtidigt har kommunen de senaste åren till stor del kunnat matcha behovet, vilket diagrammet nedan visar där den röda grafen – *frigjorda bostäder*, avser antalet tillgängliga platser i särskilt boende, medan den blå grafen avser antal ansökningar om plats i särskilt boende. Diagrammet ska även läsas mot bakgrund av att det inte har tillkommit några nya särskilda boendeplatser i kommunen under perioden 2007-2014.

Diagram 9. Antal ansökningar och frigjorda bostäder, särskilt boende 2007-2014 (källa Vård- och omsorgsförvaltningen)

Vad gäller vårt utbud av anpassade boenden har vi idag ett bestånd av 116 särskilda boendeplatser och 19 demensplatser. Det innebär att det går drygt fem vård- och omsorgsplatser med normal eller låg bemanning på varje plats anpassad efter demensboendes behov av hög personaltäthet, kontinuitet och småskalighet. På nationell nivå är cirka var tredje vård- och omsorgsplats anpassad för boende med demenssjukdom. Idag uppger områdeschefen på Sörgården (utan demensplatser) att hon har 26 boende med diagnosticerad demens. Enligt Vård- och omsorgsförvaltningen bör vi redan idag förbereda oss på det ökade behovet av vård- och omsorgsinsatser från 2020 och framåt. Den samlade analysen indikerar att framför allt **vård- och omsorgsplatser för äldre med demenssjukdom behöver bli fler** i kommunen.

Gruppen äldre är dock inte homogen. Idag grupperar vi de äldre i en *Yngre-äldre* 65-79 år och en *Äldre-äldre* 80+ år. Nationellt sett är det idag ca 2 procent av de Yngre-äldre som bor i ett särskilt boende. När det kommer till gruppen Äldre-äldre är det ca 14 procent, vilket ligger i linje med

vår egen statistik – år 2014 hade vi 730 invånare i åldern 80+ varav drygt 100 hade plats på särskilt boende, d.v.s. 13,6 procent. **Majoriteten bor alltså kvar hemma** i det ordinära boendet, som i Vaggeryds kommun innebär ett småhus som man äger själv – ca 35 procent av alla 80+ år bor så. Näst vanligast är ett boende i en hyresrättslägenhet – totalt ca 29 procent. Liksom trenden är i Sverige generellt, är det också **hemtjänstinsatser** i detta ordinära boende som **ökar mest** hos oss. Det förklaras i huvudsak av att det är kostnadseffektivt att låta friska äldre bo kvar hemma och att de äldre själva vill det.

Konsekvensen av att den s.k. ”kvarboendepincipen” stärks, är att särskilda boenden är till för dem med de mest omfattande omvårdnadsbehoven. Särskilda boenden är just av denna orsak inte ett alternativ för de pigga äldre idag. Bristen på attraktiva alternativ mellan det ordinära boendet och ett ”institutionsboende” i ett särskilt boende bidrar till att många äldre bor kvar hemma, trots att de känner sig otrygga och ensamma. Här kan ett s.k. **trygghetsboende** fylla en viktig funktion genom att svara upp på behovet av **större trygghet och gemenskap**. En bärande idé med trygghetsboendet är också att lägenheterna ska utformas **utan institutionell prägel** och därmed tilltala ett större flertal.

I sin rapport *Bostäder för äldre i avfolkningsorter* från 2014 visar Riksrevisionen hur byggandet av trygghetsboenden även kan ha symbiotiska effekter på andra håll i kommunen. Nybyggnation av trygghetsboenden skapar **värdefulla flyttkedjor** genom att det frigörs småhus attraktiva för barnfamiljer. En annan positiv effekt är att tillgången på tillgängliga, centrala lägenheter – i jämförelse med det ordinära boendet i småhus – fördröjer de gamlas flytt till kostsamma vård- och omsorgsboenden med uppskattningsvis tio år. Även hemtjänstinsatser kan sättas in senare när äldre har anpassade bostäder.

Ensamkommande barn

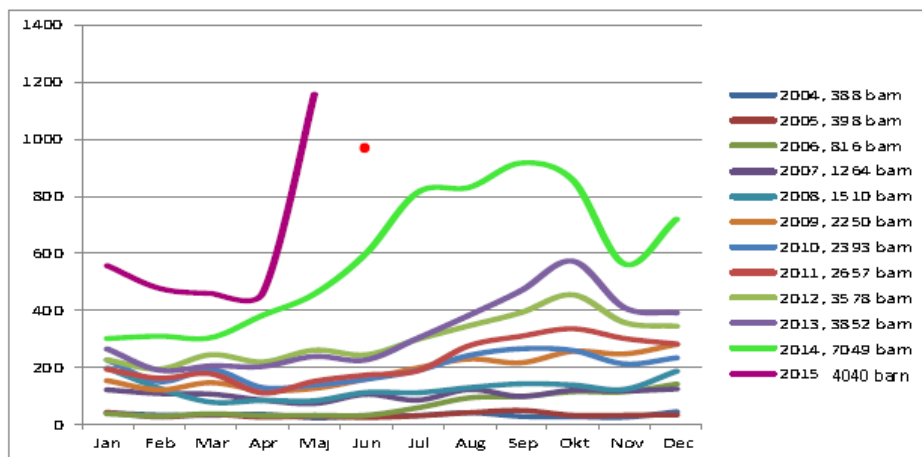
Sveriges 290 kommuner har ett tydligt ansvar för omhändertagandet av ensamkommande barn och unga huvudsakligen utifrån **Socialtjänstlagen** (2001:453), men också enligt annan lagstiftning. Migrationsverket har ett övergripande ansvar vilket innebär att man ska teckna överenskommelser med kommunerna om mottagande samt huvudsakligen, utifrån dessa överenskommelser, anvisa asylsökande ensamkommande barn till kommunerna.

När ett ensamkommande barn anländer till Sverige och söker asyl erbjuds barnet enligt Socialtjänstlagen ett tillfälligt boende och omsorg i den kommun där de anländer, vanligtvis i en av Migrationsverkets utpekade s.k. ”*ankomstkommuner*”. Omedelbart efter ankomsten anvisar Migrationsverket en kommun att ta emot barnet. Denna s.k. ”*anvisningskommun*” **tar över ansvaret** för boende och omsorg under dels den tid ansökan om asyl prövas och dels tiden efter för de som beviljas uppehållstillstånd. Samtliga ankomst- och anvisningskommuner måste:

- Utredda **barnets behov**
- Ansvara för **boende** och omsorg/omhändertagande
- Förordna en God man/Särskilt förordnad **vårdnadshavare**
- Se till att barnet får tillgång till **skolundervisning**

Under 2015 till och med 21 juni har totalt 4 040 ensamkommande barn sökt asyl i Sverige, varav 934 under de tre första veckorna i juni. Av dessa var cirka 602 **flickor**, vilket motsvarar cirka **15 procent**. Det överlägset största antalet barn och ungdomar som kommer till Sverige som ensamkommande asylsökande barn är **tonåringar, 90 procent** varav de som är 16 år eller äldre utgör 52 procent av totalen (källa Migrationsverket).

Bild 15. Antal asylsökande ensamkommande barn månadsvis 2004-2015 (källa Migrationsverket)

● 934 ensamkommande barn sökte asyl under de tre första veckorna i juni 2015

Migrationsverkets prognosintervall för ensamkommande barn och unga för **år 2015** är 7 000-8 600. Planeringsantagandet har justerats från 8 000 till **7 800**. Justeringen nedåt med 200 beror på ett antagande att det totala antalet asylsökande blir lägre än vid föregående prognos och att antalet eritreanska asylsökande bedöms bli färre. Prognosen för **år 2016** ligger på 6 500-8 600 med ett planeringsantagande på **7 400**. Som andel av det totala antalet asylsökande utgjorde ensamkommande barn och ungdomar knappt 9 procent 2014.

Vaggeryds kommun tar sedan mitten av 2014 emot ensamkommande flyktingbarn. I slutet av 2014 hade vi 17 ensamkommande barn i Vaggeryds kommun. Mottagandet sker i HVB-boende (hem för vård eller boende) på **Talludden i Vaggeryd** där 14 av 17 bor idag. Nästa steg är egen lägenhet tillsammans med andra barn på **Saturnus i Skillingaryd**. Här bor tre ungdomar idag i en lägenhet med eget ansvar för handling, matlagning och så vidare, med stöd från kommunen. Utifrån Migrationsverkets **prognoser för 2015** får vi räkna med att ytterligare 20 barn kommer till oss under 2015, varav 86 procent beräknas få uppehållstillstånd, vilket i så fall motsvarar **17 barn till**.

Tabell 5. Överenskomna anvisningsplatser för ensamkommande barn och ungdomar 5 juni 2015 (källa Migrationsverket)

Kommun	Platser	(varav asyl)
Jönköping	54	(28)
Värnamo	28	(18)
Vaggeryd	27	(11)
Sävsjö	12	(6)
Habo	11	(11)
Gnosjö	8	(4)
Jönköpings län totalt	326	(147)

BOSTADSBESTÅND OCH BYGGANDE

Bostadsbestånd

Enligt SCBs statistik vid utgången av 2014 fanns det totalt 5 510 bostäder i Vaggeryds kommun. Drygt **70 procent** av dessa eller 3 964 bostäder är **småhus** som i de allra flesta fall ägs privat. Resterande del, knappt 30 procent består av bostäder i flerbostadshus, det vill säga hus med tre eller fler lägenheter. Dessa lägenheter är till största delen hyresrätter och en betydligt mindre del – 9,6 procent är lägenheter i bostadsrättsform. Totalt består Vaggeryds kommuns bostadsbestånd av 68 procent äganderätter, **28 procent hyresrätter** och 4 procent bostadsrätter.

Tabell 6. Vaggeryds kommuns bostadsbestånd 2014

Vaggeryds kommun	Äganderätt	Hyresrätt	Bostadsrätt	Totalt	Andel
Småhus	3 727	156	81	3 964	71,9 %
Lägenhet i flerbostadshus	0	1 398	148	1 546	28,1 %
Totalt	3 727	1 544	229	5 510	100,0 %
Andel	67,7 %	28,1 %	4,2 %	100,0 %	

Tabell 7. Jönköpings läns bostadsbestånd 2014

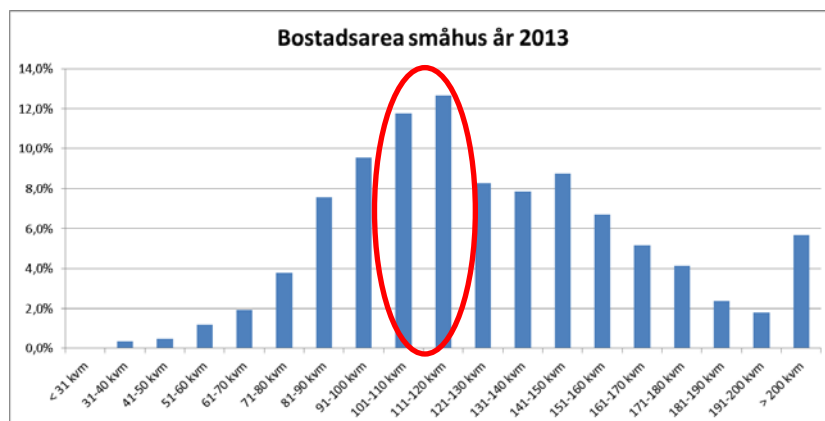
Jönköpings län	Äganderätt	Hyresrätt	Bostadsrätt	Totalt	Andel
Småhus	78 256	2 957	2 219	83 432	55,5 %
Lägenhet i flerbostadshus	19	48 400	18 372	66 791	44,5 %
Totalt	78 275	51 357	20 591	150 223	100,0 %
Andel	52,1 %	34,2 %	13,7 %	100,0 %	

I Vaggeryds kommun bor de allra flesta i ett småhus som de äger själva – sju av tio gör detta medan var fjärde bor i en hyreslägenhet. Endast fyra av hundra bor i en bostadsrätt. Om man jämför denna bild med vad länet i övrigt erbjuder för slags boenden, har vi en **låg andel bostadsrätter**.

Bostadsarea

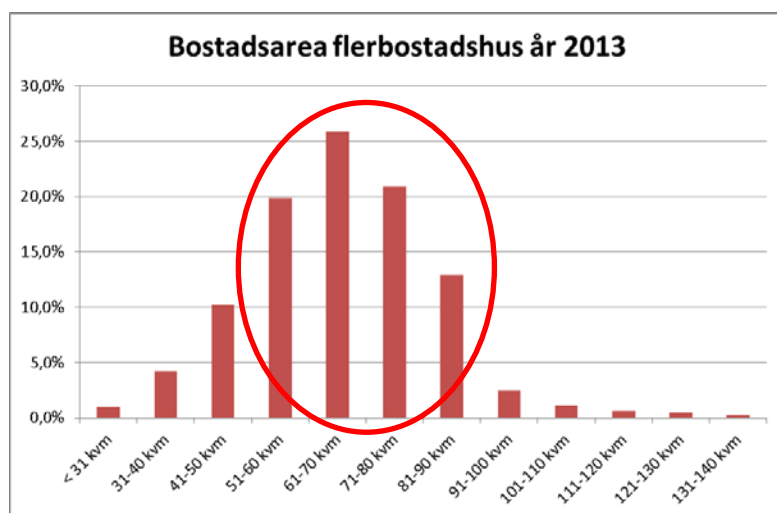
Den vanligaste storleken på småhus i vår kommun är 111-120 kvm, drygt 12 procent av alla villor i kommunen har denna boyta. De två största staplarna, d v s småhus mellan 101-120 kvm utgör så många som 25 procent av alla villor eller var fjärde. Jämför vi oss med övriga länet har vi **något fler småhus över 160 kvm** – 19,2 procent jämfört med 17,9 procent för länet.

Diagram 10. Vaggeryds kommuns småhusbestånd 2013 utifrån bostadsarea (källa SCB)

Den vanligaste storleken på **lägenheter** i kommunen är **61-70 kvm**. Drygt var fjärde eller 25 procent av alla lägenheter är i denna storlek. Små lägenheter upp till 40 kvm eller stora över 90 kvm är det väldigt få av – endast **5 procent** av hela lägenhetsbeståndet består av antingen små eller **riktigt stora** lägenheter. Tittar man på samtliga lägenheter är 80 procent eller fyra av fem lägenheter i storleken 51-90 kvm. Jämfört med lägenhetsbeståndet i länet har vi en lägre andel små lägenheter upp till 40 kvm, men framförallt betydligt färre större lägenheter över 90 kvm. I länet utgör stora lägenheter på 91-100 kvm drygt 11 procent av det totala beståndet, medan vår andel är hälften så stor eller 5 procent.

Diagram 11. Vaggeryds kommuns flerbostadshusbestånd 2013 utifrån bostadsarea (källa SCB)

VSBOs bestånd

Kommunens bostadsbolag, VSBO har en stark ställning på vår bostadsmarknad – 2/3-delar av hela lägenhetsbeståndet av hyresrätter i kommunen ägs av bolaget. VSBO har lägenheter i alla fyra tätorterna Vaggeryd, Skillingaryd, Hok och Klevshult med majoriteten i våra två centralorter. Den största gruppen hyresgäster är *Yngre-äldre*, d v s 65-79 år. Denna grupp finns representerade i hela bostadsbeståndet, som är både varierat och relativt nytt, då det byggts kontinuerligt både i Vaggeryd och i Skillingaryd. Vanligast är två- och trerumslägenheter men det finns även ett antal mindre lägenheter och ett fåtal större. Idag finns det totalt sett flest VSBO-lägenheter i Skillingaryd.

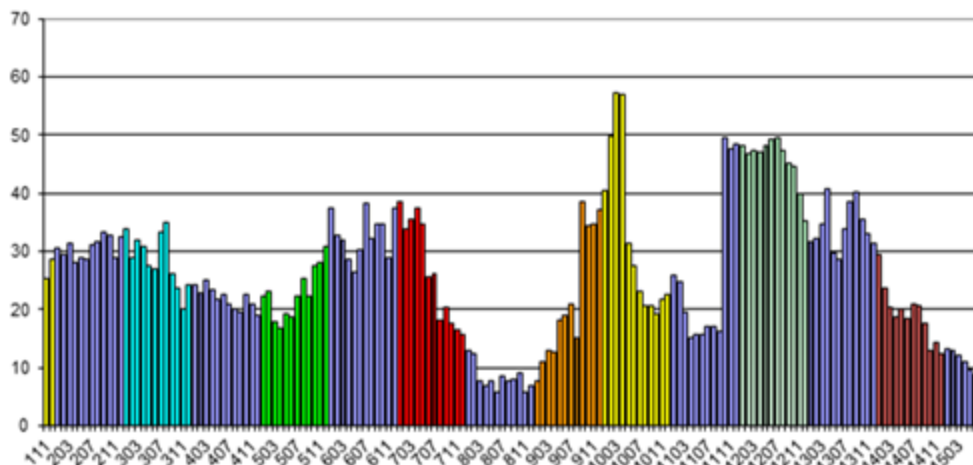
Tabell 8. VSBOs lägenhetsbestånd juni 2015 (källa VSBO)

	1RK	2RK	3RK	4RK	TOTALT
Skillingaryd	88	209	184	19	500
Vaggeryd	34	219	175	26	454
Hok	6	7	10		23
Klevshult		10	8	3	21
Totalt	128	445	377	48	998*

*VSBOs totala bestånd är 1 022. Det totala antalet bostadslägenheter är dock 998.

I dag finns endast ett fåtal vakanta lägenheter i VSBOs bestånd, 9st (2015-05-11) varav 8st finns på trygghetsboendet Slätten i Skillingaryd. Det finns en bostadskö, där det för närvarande står ca 800 personer. Majoriteten av dessa är dock inte aktivt sökande. Trenden sedan slutet av 2011 är dock att antalet lediga lägenheter har sjunkit kraftigt.

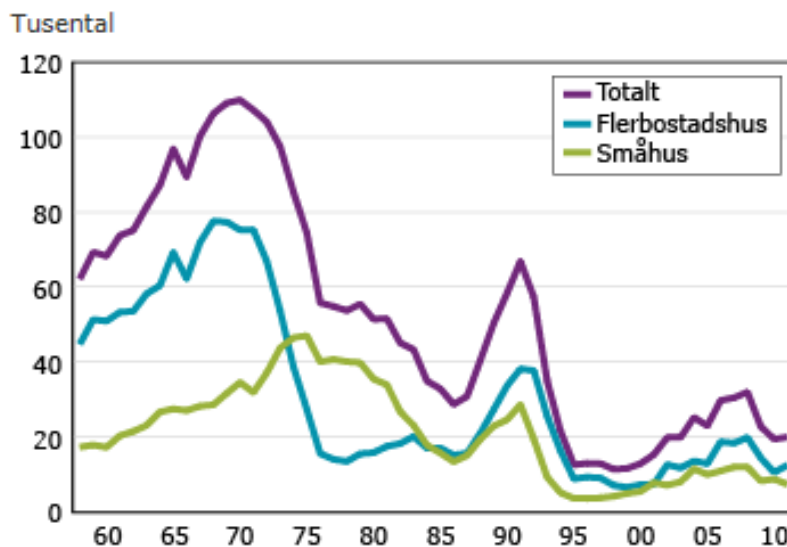
Bild 16. Antal vakanta lägenheter i VSBO nov 2001- jun 2015 (källa VSBO)

Bostadsbyggande

Byggandet av bostäder i Sverige har varierat kraftigt över tid. Den största byggboomen upplevde vi i Sverige under 60- och 70-talen och var ett resultat av ett riksdagsbeslut att bygga 1 miljon bostäder under 10 års tid – det så kallade Miljonprogrammet. I början på 1990-talet rasade bostadsbyggandet som sedan dess har legat kvar på en låg nivå. Under 2011 färdigställdes bara cirka 20 000 bostäder och den senaste statistiken från SCB pekar på att byggandet fortsätter vara lågt framöver. **Idag** nästan 50 år efter Miljonprogrammet har vi ett **historiskt lågt byggande** samtidigt som vår befolkning ökar och då framförallt i storstadsregionerna.

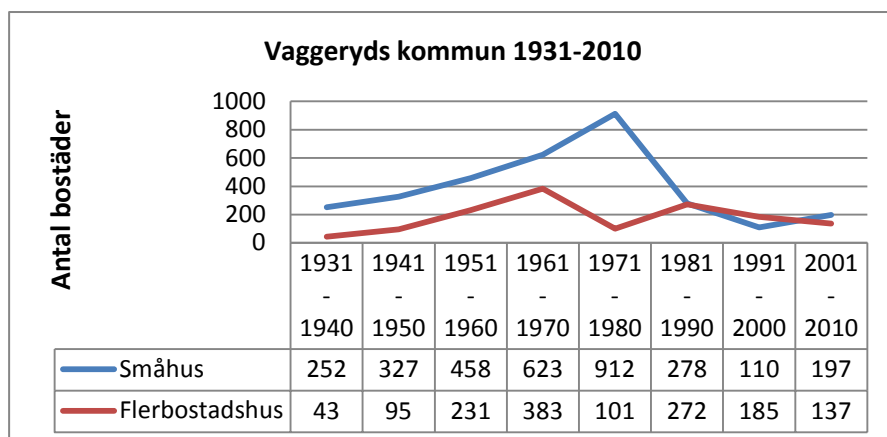
Bild 17. Antal (tusental) färdigställda bostäder i Sverige 1960-2010 (källa SCB)

Även i Vaggeryds kommun har vi haft ett **mycket lågt byggande** sedan mitten av 80-talet.

Byggandet av småhus har de senaste två decennierna inte ens kommit upp i de nivåer vi hade på 1930-talet. Vad gäller byggandet av flerbostadshus ser det lite bättre ut. Här är byggandet mer kontinuerligt över tid och har ökat även om det varierar en hel del mellan decennierna.

Diagram 12. Bostadsbyggande i Vaggeryds kommun 1931-2010 (källa SCB)

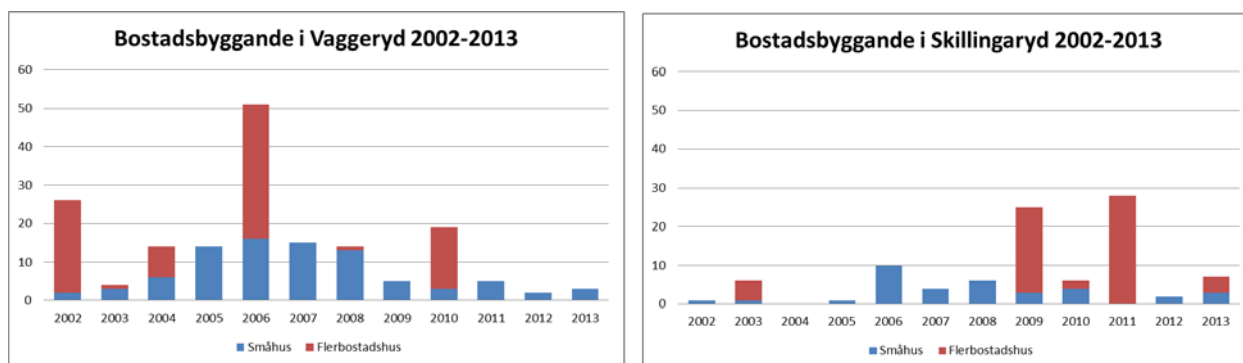

Byggnationen i våra två centralorter skiljer sig också en del. Under den senaste tioårsperioden har det generellt byggts betydligt mer i Vaggeryd än i Skillingaryd.

Sedan 2002 har det byggts 87 småhus och 85 lägenheter, totalt 172 bostäder i Vaggeryd medan det under samma period i Skillingaryd har byggts 33 småhus och 56 lägenheter, totalt 89 bostäder. Om vi räknar med att varje bostad rymmer ett hushåll, där ett hushåll i genomsnitt omfattar 2,4 personer (13 209 invånare/5 510 bostäder) innebär detta en skillnad på **200 personer till fördel för Vaggeryd**.

Vid en vägning av siffrorna för bostadsbyggandet mot antalet invånare, som idag är ungefär 1 000 fler i **Vaggeryd** än i **Skillingaryd** framgår de **skilda förutsättningar** mellan orterna än tydligare, framförallt när det kommer till det privatfinansierade byggandet av småhus.

Diagram 13 och 14. Bostadsbyggande i Vaggeryd och Skillingaryd 2002-2013 (källa miljö- och byggförvaltningen)

På landsbygden har det dock byggts nytt **relativt konstant och konjunkturoberoende** sedan 2002. Särskilt 2012 sticker ut som ett rekordår då det byggdes så få som fyra nya hus i våra centralorter Vaggeryd/Skillingaryd medan det byggdes 14 nya hus **på landet**.

Lediga tomter

Kommunen har idag ett 100-tal lediga småhustomter att erbjuda till försäljning. Det största antalet lediga tomter finns i våra två centralorter Vaggeryd och Skillingaryd. Det senast färdigställda området med fristående småhustomter är **Fåglabäcksområdet** som har ett lantligt läge en dryg kilometer från Skillingaryds centrum. Området lanserades **2009** och förbinds med övriga samhället bl. a med hjälp av en gång- och cykeltunnel under järnvägen som förkortar avståndet till

Fågelsforskolan och sim- och sporthallen rejält. Idag finns två nybyggda villor på området och 20 lediga tomter till försäljning.

I Skillingaryd finns även ett annat nyare område med totalt sex större villatomter, **Åkermansgatan** som är en stickgata från Berggatan. Området lanserades **2008** och bebyggdes snabbt med tre hus men har efter att lågkonjunkturen slog till 2009 inte haft fler intressenter. Tomterna på Åkermansgatan ligger vackert mellan beteshagar och Åkermans gamla "herrgård".

I Vaggeryd ligger det tredje senaste bostadsområdet, **Västra Strand** som lanserades för drygt tio år sedan, **2004**. Området ligger vackert beläget intill Hjortsjön, ca 3-4 kilometer från centrum. Idag finns det även planer på en gång- och cykelbro över till östra sidan av Hjortsjön som väsentligt skulle korta de boendes avstånd till handel och service. Idag finns 23 lediga tomter, dock ingen med sjöutsikt.

För den som vill bestämma själv vilket hus den ska bygga finns ytterligare ett antal småhustomter att välja mellan. Dessa kallar vi i marknadsföringen för **lucktomter** för att signalera att det är enstaka kvarvarande tomter i redan etablerade bostadsområden. I Vaggeryd har vi tomter på Södra Parksområdet och Mellängsgatan samt en och annan central lucktomt kvar. I Skillingaryd finns enstaka tomter kvar på Sörgårdsområdet och även någon på Berggatan och Södra Trädgårdsgatan mm.

Kommunen erbjuder även **lantligare större tomter** till de som gärna har lite längre till närmaste granne samt önskar ha en mindre djurhållning. I Vaggeryd finns totalt sex hektarstora tomter där två är bebyggda och en är undantagen med anledning av provborrning för dricksvatten. Även i Skillingaryd strax norr om Fåglabäcksområdet finns möjlighet till tio större tomter mellan 2-8 000 kvm. I översiktsplanen finns även ett område för ett lantligt boende utpekade i Byarum – totalt ca 7 hektar.

Tabell 9. Antal lediga tomter i Vaggeryds kommun 2015-06-30 (källa bl a Miljö- och byggförvaltningen)

	Vaggeryd	Skillingaryd	Klevshult	Byarum	Hok	Bondstorp
Fåglabäck		20				
Åkermansgatan		3				
Västra Strand	23					
Lucktomter	11	10	8	1	3	0
Lantligt	3	10	0	2-7	0	0
Privatägt	4	7	6	2	0	2
Totalt	41	50 (+6)	14	5-10	3	2

Siffror inom parentes innebär lediga tomter kopplade till särskild husbyggnad.

Idag har vi även två pågående småhusprojekt med utpekade byggentreprenörer i kommunen, båda i Skillingaryd. **Kaffegatan** har idag **fyra** av totalt nio **tomter** lediga med LJ Bygg som byggentreprenör – detta projekt lanserades **2012**. Här har köparen tre modeller och storlekar att välja mellan. På **Thulins gata** finns idag **två** av tre **tomter** kvar och Larssons Byggservice är byggentreprenör. Här kan köparen välja en enplansmodell med en flexibel planlösning – projektet lanserades **2014**.

Detaljplaner

I Sverige, med en idag historisk låg byggtakt och en omfattande bostadsbrist i tillväxtregionerna runt om i landet, är kommunernas planmonopol föremål för diskussion ända upp på regeringsnivå och har till och med aktualiserats ytterligare det senaste med tanke på det akuta läget.

1 januari 2015 började de ändrade reglerna i plan- och bygglagen att gälla som grundas på regeringens proposition "**En enklare planprocess**". Från med årsskiftet trädde även en helt ny lag (SFS 2014:899) i kraft som reglerar kommunala markanvisningar och särkrav på byggandet. Denna nya lag syftar till att stärka byggentreprenörernas ställning gentemot kommunerna genom att kräva

kommunala riktlinjer för planerad byggnation genom **markanvisning och/eller exploateringsavtal**. Genom att på detta vis ”tvinga” kommunerna att beskriva sina ambitioner med sin boendeutveckling förväntar man skapa transparens och en ökad tydlighet i byggprocessen, som i sin tur ger bättre förutsättningar för byggbranschen att bygga fler bostäder.

Idag har Vaggeryds kommun väldigt **få nya antagna detaljplaner** för bostadsbyggande. De som finns ligger i Vaggeryd och är **Liljedal 2 och 15** som vann laga kraft 2015-05-27 och tillåter uppförande av ett punkthus i fyra våningar med totalt 16 lägenheter. VSBO är byggherre. Den andra antagna planen är kvarteret **Kärnan** som vann laga kraft 2012 där 31 av 53 lägenheter kvarstår att färdigställas. **Totalt** har kommunen idag alltså antagna planer för **47 bostäder**. Även antalet pågående detaljplaner för bostäder är förhållandevis få.

Habo kommun som har liknande geografiska läge som oss i länet, med en omedelbar närhet till Jönköping och med goda kommunikationer till och från regionhuvudstaden, är ett bra jämförelseobjekt att mäta oss mot. Enligt Kairos Future ska vi även se oss som Habos **främsta konkurrent** om människorna som arbetar i Jönköping och som kan tänka sig flytta. Habo har idag nästan **tre gånger så många lediga småhustomter** som vi – 280st jämfört med våra ca 100. Våra senast släppta småhustomter i Skillingaryd är från 2009, om man bortser från Kaffegatan vars tomter är kopplade till specifik byggtreprenör. I Vaggeryd är de senaste tomterna släppta för mer än tio år sedan, Västra Strand 2004 – att jämföra med Habo som lanserat nya småhustomter varje år sedan 2004.

Habo har även beslut om att upprätta detaljplaner för totalt 250 nya bostäder, varav 230 är bostäder i flerbostadshus och 20 småhustomter. Man är även i gång med ett planprogram för byggnation av ytterligare bostäder i flerbostadshus, ca 200-500 i syfte att balansera ut deras enorma nybyggnadstakt av småhus de senaste tio åren. Vi har idag beslut om att upprätta detaljplaner för totalt 210-348 bostäder, varav 30-40 är småhustomter.

Tabell 10. Pågående detaljplaner för bostäder i Vaggeryds kommun 2015-08-30 (källa Miljö- och byggförvaltningen)

Pågående detaljplaner för bostäder	Ort	Typ	Antal min-max
Lyckorna – Gärhov 2:1, samråd pågår	Vaggeryd	småhus/parhus	6-12
Gästgivaren – Gästgivaren 3, 9 m.fl., samråd pågår	Skillingaryd	flerbostadshus	80-100
Götarps Hage – Södra Park 1:1	Vaggeryd	småhus/parhus	20-30
Kvarteret Tor – Tor 10	Vaggeryd	flerbostadshus	100-200
Fabriksgatan – Råven 8	Skillingaryd	parhus/kedjehus	4-6
TOTALT			210-348

REGIONAL UTVECKLING

Under de senaste trettio åren har **folkmängden minskat hos de flesta** av Sveriges 290 kommuner samtidigt som några få kommuner har ökat kraftigt. En av förortskommunerna till Stockholm med ett vackert och skärgårdsnära läge – Värmdö, har t ex mer än fördubblat sin befolkning på 30 år. Vaxholm är ett annat exempel – de ökade med 81 procent. I den andra ändan hittar vi norrländska inlandskommuner som Åsele där mer än var tredje invånare har flyttat. I vårt eget län är befolkningsförändringarna inte lika dramatiska, men skillnaderna är ändå tydliga.

Tabell 11. Befolkningsutveckling de senaste 30 åren i Jönköpings län (källa Artikel i Finnveden Nu 1 juli 2015)

Kommuner som ökade	Procent (+)	Kommuner som minskade	Procent (-)
Habo	28	Eksjö	8
Jönköping	23	Aneby	7
Värnamo	9	Vetlanda	5
Vaggeryd	9	Sävsjö	5
Gnosjö	5	Nässjö	3
Mullsjö	3		
Tranås	2		
Gislaved	1		

Jönköping växer och det ordentligt. Det har också dragit med sig Habo, som skickligt har lyckats utnyttja Jönköpings brist på småhustomter som ofta uppstår i en större stad med högt tryckt och som därför måste använda all sin mark på ett effektivt sätt – ofta med en hög exploateringsgrad som följd, d.v.s. få småhustomter. Utöver dessa två kommuner intill Vättern är det framförallt kommunerna längs med E4:an, som vi och Värnamo, som har haft den mest positiva utvecklingen.

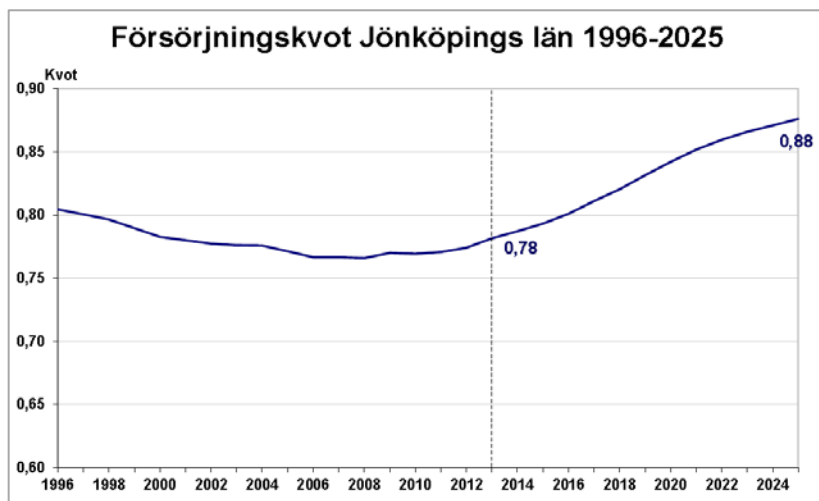
Habo sticker ut med en nästan 30 procentig ökning av sin befolkning på lika många år. Inte ens Jönköping som regionhuvudstad kan matcha detta. Tuffare har det då varit för kommunerna på Högländet, där Eksjö och Aneby minskat mest. Nässjö har också minskat trots sin relativa närhet till Jönköping och goda kommunikationer. Gislaved har endast en procents tillväxt på tre decennier. Mullsjö, med till synes liknande förutsättningar som grannen och länsbästa kommun, Habo växte med endast tre procent.

Trender

Urbaniseringstakten i Sverige är **snabbast i Europa** – och näst snabbast i hela världen efter Kanada. Detta skapar effekter som är rätt svåra att överblicka idag. Men några saker vet vi. När våra ungdomar drar till storstäderna och blir kvar där och börjar föda barn, drar storstäderna än mer ifrån landsbygdskommunerna i andel av befolkningen totalt och andel av den arbetsföra befolkningen specifikt – det vill säga de som slutligen betalar för barnen och de äldre. På samma gång urholkas landsbygdskommunernas skattebas när de som är kvar blir allt äldre och de yngre, som kan börja bidra till födelsetalen och som arbetskraft till företagen, blir allt färre.

Detta scenario mäts framförallt genom försörjningskvoter vars ökning endast kan stoppas eller i vart fall bromsas upp av **inflyttning av arbetskraftsbasen**, det vill säga personer mellan 25-54 år. *Region Jönköpings län* gör samma bedömning av läget i länet, med ökande försörjningstal i framtiden det vill säga fler som behöver försörjas av färre, som *Framtidskommissionen* gör för resten av riket.

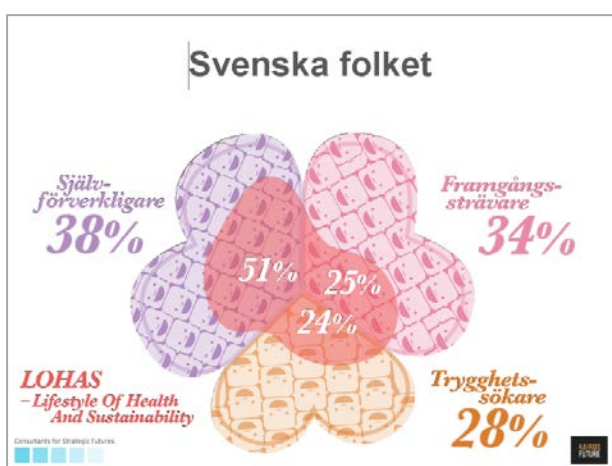
Bild 18. Försörjningskvoten för Jönköpings län 1996-2025 (källa Region Jönköpings län)

En annan trend som är tydlig – och som Kairos Future lyfter fram som särskilt intressant för Vaggeryds kommuns del, är att **alla vill inte bo i stora städer** i framtiden. Även om majoriteten väljer det under större delen av sitt liv eller åtminstone under ett visst antal år, finns det de som helt väljer bort ett stressigt liv i storstaden. Den enskilt största grupp av människor som väljer bort den urbana livsstilen som de flesta numera söker, kallas för **LOHAS** (*Lifestyle Of Health And Sustainability*). Denna grupp av människor är den enskilt mest intressanta målgruppen för oss att fokusera på i engenskap av mindre naturnära kommun, enligt Kairos Future.

Denna grupp eller *tribe*, som de också kallas för är intressant nog inte homogen gällande vare sig ålder, kön eller klass. Gruppen definieras och förenas utifrån **värderingar, syn på livet, vad som är viktigt att eftersträva**. Och deras val, oavsett vi pratar konsumtion av varor eller tjänster, boendeort eller boende, går tvärt emot de som lockas av storstaden. Ju mindre hållbart ur ett ekologiskt, socialt och ekonomiskt perspektiv, livet i storstaden ter sig, desto tidigare väljer man att flytta ifrån och till det som är diametralt motsatt.

Bild 19. Svenska folket (våfflan) och LOHAS (sylten) indelat i tre kategorier (källa Kairos Future)

De allra flesta LOHAS är dock unga välutbildade kvinnor från en större stad. Mer än hälften av dem (51 %) är s.k. *självförverkligare*, d.v.s. människor som drivs av att **göra det rätta** utifrån sina inre värderingar. De är också i större utsträckning än övriga grupper **kreativa** och empatiska. Till skillnad från *framgångssträvaren* som söker makt och inflytande eller *trygghets-sökaren* som letar efter stabilitet och att passa in, eftersträvar *självförverkligaren*, alltså merparten av alla LOHAS, ett **lugn och välbefinnande**.

Befolkningsprognos

Jönköpings län är det sjätte största länet i Sverige sett till antalet invånare och vår regionhuvudstad, Jönköping är landets tionde största kommun. Vi har en unik strategisk position mitt mellan Sveriges tre storstadsregioner och därtill har vi en väl utbyggd infrastruktur med E4, riksväg 30 och 40

samt järnväg med stambana och en egen flygplats. Jönköpings län med Gnosjöregionen i spetsen är även välkänt för sina många duktiga entreprenörer och driftiga företag och företagsledare.

Sammantaget dessa och andra styrkor gör att *Region Jönköpings län* ser **positivt** på länets fortsatta **befolkningsutveckling** som helhet. Till 2025 räknar man med att länet ökar med 20 000 personer och att det blir **fler** för- och grundskolebarn och gymnasieungdomar. I Vaggeryds kommun ökar gruppen 7-15 år med 20 procent fram till 2025. Samtidigt kommer **40-talisterna göra avtryck** bland de äldre. De allra äldsta (80+ år) ökar med 25 procent (5 000 personer) till 2030.

Länet får också en förskjutning av den vanligaste åldersgruppen – från 20 år som är den vanligaste åldern idag till 35 år 2025. Man prognostiserar även stora skillnader inom länet, men 11 av 13 kommuner ökar. Den senaste prognosen för Vaggeryds kommun, som Regionen gjorde i maj 2014, ligger på +1 030 personer till 2025, vilket i så fall skulle innebära att vi **överträffar vårt eget befolkningsmål** med 200 invånare.

Bild 20. Åldersstruktur i Jönköpings län 2025 jämfört 2013 (källa Region Jönköpings län)

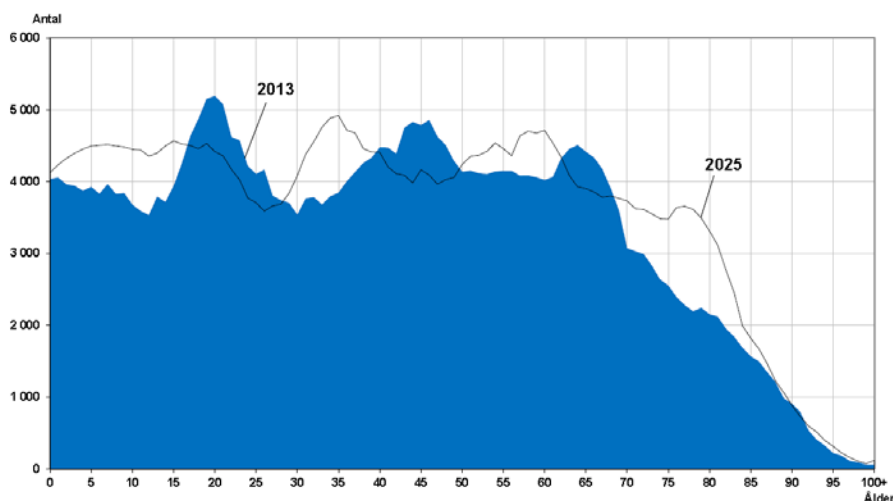

Bild 21. Befolkningsprognos för Vaggeryds kommun 2014-2025 åldersindelad (källa Region Jönköpings Län)

Befolkningsprognos för Vaggeryds kommun 2014-2025													
Folkmängdstabell													
Ålder	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
0	157	169	172	176	178	180	182	183	182	181	179	177	174
1-5	879	872	887	901	896	906	929	942	953	960	963	962	956
6	190	178	169	173	195	184	173	184	187	191	194	196	197
7-15	1 436	1 470	1 493	1 534	1 551	1 592	1 614	1 600	1 632	1 664	1 668	1 685	1 710
16-18	435	459	469	451	452	454	486	518	515	508	510	535	548
19	181	137	147	148	156	155	134	157	157	163	186	156	160
20-24	759	733	688	647	616	604	589	574	578	585	595	621	625
25-39	2 254	2 271	2 286	2 328	2 373	2 415	2 445	2 475	2 486	2 490	2 505	2 480	2 458
40-59	3 527	3 558	3 573	3 584	3 556	3 531	3 525	3 491	3 517	3 519	3 478	3 485	3 498
60-64	768	760	760	752	772	809	822	839	826	810	835	855	853
65-79	1 887	1 926	1 973	2 009	2 053	2 056	2 075	2 096	2 110	2 121	2 129	2 133	2 136
80-84	333	338	331	331	327	339	350	370	382	429	456	480	512
85-89	250	236	235	236	222	224	229	225	226	225	235	245	261
90-94	128	135	123	116	129	119	114	113	114	110	111	115	113
95-w	25	26	34	38	36	38	40	38	37	40	38	37	36
Summa	13 209	13 269	13 340	13 423	13 513	13 607	13 706	13 805	13 902	13 996	14 081	14 159	14 237

Alla siffror avser den 31/12 respektive år. Faktisk folkmängd för 2013.

Även **Jönköpings** kommun pekar ut Vaggeryds kommuns tillväxtpotential tillsammans med Habos i sitt senaste **bostadsförsörjningsprogram**. Jönköpings största utmaning framöver är inte bara att bygga tillräckligt med bostäder så att de kan möta framtida bostadsbehov för människor som vill flytta in. Den största utmaningen ligger i att bygga bort det uppdämda bostadsbehovet på 1 800 bostäder, så att inte människor tvingas flytta ut. Förutom att uppmana Vaggeryds och Habo kommuner att hjälpa till att möta den stora **efterfrågan på småhustomter** som finns idag i Jönköping (**1 200 i tomtkö**) pekar Jönköping även på vikten av att bygga ut kollektivtrafiken mellan länets kommuner ytterligare. En tajtare arbetsmarknadsregion, där inte bara de med egen bil och/eller tjänstebil enkelt kan ta sig till sitt arbete i Jönköping, skapar ökade möjligheter för fler kommuner än Habo att utgöra en attraktiv boendekommun till Jönköping, skriver Jönköpings kommun i sitt bostadsförsörjningsprogram som gick ut på remiss våren 2015.

Kommunikationer – en konkurrensfördel

I **Samtrafiken ABs rapport, Pendlingsbara Sverige 2015** rankar man Sveriges 31 största kommuner som också är orter dit många arbetspendlar till. Kommunerna rangordnas utifrån tre mått: 1-Längsta sträcka man kan resa kollektivt till respektive ort på en timme, 2-Pendlingsbar yta som mäter uppsamlingsområdet för en timmes pendling runt varje ort i km² och 3-Antal hållplatser som ger en fingervisning hur många platser man kan bo på och samtidigt ha tillgång till kollektivtrafik till och från länets centralort.

I denna rapport hamnar **Jönköping sist** av alla 11 kommuner i storlek 100 000-200 000 invånare och sämst i Småland – både Växjö och Kalmar är bättre pendlingsstäder. Jämför man Jönköping med t ex Örebro, kommer invånarna i Örebro län tre mil längre på en pendlingstimme och man har 160 fler hållplatser att välja mellan. Linköping som ligger på andra plats efter Stockholm, erbjuder sina länsinvånare nästan dubbelt så många hållplatser som Jönköping och de hinner åka 6 mil längre på en timme jämfört med Jönköping.

Bild 22. Rankinglista över de mest pendlingsbara kommunerna med 100 000-200 000 invånare (källa Samtrafikens rapport)

Större städer

Kommuner med 100 000-200 000 invånare samt en tätortsgrad överstigande 70 procent.

Ranking	Kommun	Antal invånare	Total placeringspoäng
1	LINKÖPING	151881	10
2	UPPSALA	207362	12
3	LUND	115968	21
4	NORRKÖPING	135283	23
5	VÄSTERÅS	143702	27
6	ÖREBRO	142618	32
7	ESKILSTUNA	100923	45
8	BORÅS	107022	55
9	UMEÅ	119613	58
10	HELSINGBORG	135344	59
10	JÖNKÖPING	132140	59

Svenskt Näringslivs regionchef i Jönköping, Anna Gillek Dahlström reagerade så snart Samtrafikens rapport publicerades. Hon anser att det tar alldeles för lång tid att åka kollektivt till jobbet i Jönköping om man bor på en annan ort. Hon gör bedömningen att attraktiviteten för företagen att etablera sig i regionen påverkas negativt om det är för krångligt eller tar för lång tid att arbetspendla.

SAMMANFATTANDE ANALYS

En gemensam bild av nuläget är en viktig förutsättning för att få fram en politiskt förankrad strategi för att utveckla vår kommun. Om vi inte är överens om vilka förutsättningar vi har, blir det svårt att bli överens om vad vi ska prioritera. Av den anledningen har vi nu redogjort för ”kalla fakta” om vår kommuns starka och svaga sidor. Samtidigt är det viktigt att påpeka att givetvis inryms inte *hela* sanningen med alla nyanser i redovisade siffror och statistik. Därför vill vi i arbetsgruppen även bidra med vår bild och tolkning av nuläget och de utmaningar som vi ser vår kommun behöver ha fokus på framöver. Förhoppningen är att vi får en bättre utgångspunkt för kommunens viktiga bostadspolitiska diskussioner under hösten 2015.

Gruppen som gemensamt arbetat fram det statistiska underlaget till nuläget och som står bakom nedan sammanfattande analys består av kommundirektör, stadsarkitekt, teknisk chef, bostadsbolagsvd samt förvaltningschefer och övriga berörda tjänstemän på miljö och bygg, barn och utbildning, individ och familjeomsorg, vård och omsorg, kultur och fritid samt kommunledningskontoret.

Tillväxt och attraktivitet

Vaggeryds kommun har idag ett gyllene läge att fortsätta växa och utvecklas till en än mer attraktiv och välmående boendekommun i Jönköpings närhet. Men **det är ingen självklarhet att en kommun växer** bara för att man har en eller flera pusselbitar på plats som generellt skapar attraktivitet. Om man tittar på Gnosjö och Gislaveds negativa befolkningsutveckling förstår man att det inte räcker med arbetstillfällen på företag med erkänd entreprenörsanda för att locka folk att bo. Den negativa befolkningsutvecklingen i Dalarna och på Öland, Tjörn och Orust visar lika tydligt att vare sig en levande landsbygd med småföretagsamhet och vackra hus eller tomter med sjö- och havsnära läge räcker för att få människor att flytta dit. Vad är det då som skapar tillväxt och attraktivitet egentligen?

Tittar vi bakåt i tiden var det tillgången på olika slags råmaterial som järnmalm och skog som styrde tillväxt och attraktivitet. Så såg det ut under väldigt lång tid – och så ser det till viss del även ut idag. Men med en stor skillnad. Råvaran som efterfrågas av företagen och som styr vilken plats som är attraktiv och växer, är utbytt. Idag är det tillgång på människor eller snarare **människors kompetens och kunnande** som **avgör**.

Av denna enkla, och självklara anledning – att det är människor som behövs för att företagen ska kunna växa, måste vi, som den företagskommun vi är, arbeta långsiktigt och strategiskt med att utveckla vår boendeattraktivitet, d.v.s. **locka till oss ny kompetens utifrån**. Med ett inflöde av nya människor skapas tillväxt och utveckling, som i sin tur genererar resurser för en god välfärd, som i sig skapar attraktivitet. Och så snurrar det på.

Men det är inte bara våra företag som är i behov av människor i yrkesverksam ålder för att utvecklas. Vi som kommun är i lika stort behov av ett inflöde. **Vi behöver faktiskt bli fler för att behålla det vi har**. Eftersom våra gamla lever längre samtidigt som våra unga flyttar till storstäderna och i stor utsträckning blir kvar där, är det allt färre som måste försörja allt fler. Den kommunala

pengapåsen krymper samtidigt som utgifterna ökar – det är det som vår *försörjningskvot* beskriver. Ju högre kvot desto tyngre börda. Och denna negativa utveckling går snabbt – redan om fem till tio år, när den stora andelen 40-talister börjar fylla 80 år, kommer vi och övriga kommuner i Sverige stå inför **vår tids största välfärdsutmaning**. Utan att nya människor väljer att flytta till vår kommun, kommer vi inte bara sakna resurser för att utvecklas – vi kommer bli tvungna att fatta beslut om att krympa som så många andra små kommuner i Sverige idag.

Boendeprofil

Kommunfullmäktige har beslutat om ett **tillväxtmål på 14 000 invånare till år 2025**. Det innebär att vi måste börja växa med ca 80 personer per år om vi ska nå vårt mål. Under de senaste 20 åren har vi växt med 55 personer per år i snitt – 30 i Vaggeryd, 20 i Skillingaryd, inga i Hok och Klevshult och med fem personer på landet. Att gå från en befolkningsökning på 55 till 80 personer, innebär en ökning med minst 45 procent – eller 25 personer per år. Detta löser vi inte utan en blocköverskridande politisk enighet om en **boendeprofil** och strategi för utveckling **som rymmer med vårt tillväxtmål**. Hur ser då en sådan boendeprofil ut, som kan locka 25 personer fler årligen att flytta till vår kommun – och som är väl förankrad i oss själva?

Ett enkelt sätt är att titta på hur vi bor i vår kommun idag – och vilka som flyttar hit. Idag bor tre av fyra invånare i någon av våra tätorter medan en bor på landet. När det gäller in-/utflyttning går den enskilt största strömmen mot Jönköping. Under de senaste tio åren har vi lockat nästan 2 000 människor från Jönköping att flytta till vår kommun där de flesta väljer att bo i antingen Vaggeryd eller Skillingaryd. Det handlar framförallt om unga människor, par utan barn och barnfamiljer. Samtidigt har vi tappat nästan lika många av våra invånare till Jönköping – totalt 1 900. Här handlar det framförallt om pigga pensionärer 65+ och unga vuxna 20+.

Med facit i hand kan vi konstatera att det stora flertalet vare sig bor på landet idag eller kommer att lockas göra det i framtiden. Står vi fast vid vårt tillväxtmål, är det **i Vaggeryd och Skillingaryd boendeutvecklingen måste ske**. Utan beslut om detaljplaner för helt nya bostadsområden, men också i viss mån centrala förtätningar och omvandlingar, kommer vi inte nå vårt tillväxtmål med en nettoinflyttning av minst 80 personer per år – och vi kommer inte heller ha de förutsättningarna som krävs för att trygga vår framtida välfärd. Alltså: I Vaggeryds kommuns bor vi i våra tätorter och har nära till landet – med en tydlig boendeprofil som beskriver just detta har vi inte bara större möjlighet att bli attraktiva för fler – vi har även en möjlighet att få en röd tråd i övriga viktiga investeringsbeslut.

”En småstad med levande centrum och landsbygd”

– där allt är nära och alla har betydelse

Vilka ska vi locka?

Det vi vet är att Jönköpings bostadsbrist skapar ett guldläge för oss. Deras överhettade bostadsmarknad innebär att allt fler förstagångsköpare, framförallt **unga par** eller ensamstående, **har inte längre råd** med ett hus där – vilket leder till en ökad efterfrågan på bland annat våra begagnade hus. Men först måste de äldre, som idag i hög grad bor i de eftertraktade husen, hitta alternativa boenden. Med en bra förskola och ett mysigt och attraktivt centrum att träffa vännerna i, kommer denna grupp även fortsättningsvis att leta hus i vår kommun – och med tydlig och bra marknadsföring i ännu större utsträckning.

För **barnfamiljen** i Jönköping som **vill och har råd** att bygga nytt kommer en strandnära småhustomt med endast 20 min till Jönköping, vara en dröm som går i uppfyllelse. Denna grupp ser idag inte Vaggeryds kommun som ett boendalternativ. De står i tomtkö i Jönköping, nästan 1 300 idag, och letar först och främst i Habo, men också i Taberg och Barnarp. Våra överblivna tomter på minst tio år gamla områden som Västra Strand och Södra Park, är idag inte tillräckligt attraktiva för att väcka deras intresse – och än mindre få dem att våga privatlåna tre miljoner kronor för att bygga nytt.

För våra egna **nyblivna pensionärer** utgör centrala lägenheter, kanske med en möjlighet till service och gemenskap som ett trygghetsboende ger, ett attraktivt alternativ till att bo kvar i den billiga, men för stora villan. Men de är både kräsna och specifika i sina krav på det nya boendet – centrumnära, inte för dyrt, egen täppa eller balkong och helst 3 ROK, så att t ex barnbarnen kan sova över. Idag hittar denna målgrupp väldigt få objekt i vår kommun som håller måttet – vilket inte bara innebär att de flyttar till Jönköping. De flesta bor kvar i brist på prisvärda alternativ och **bromsar effektivt upp** de värdefulla flyttkedjorna som måste skapas för att få in nya, unga familjer.

Med vad ska vi locka?

Ovan är exempel på tre målgrupper som vi med rätt fokus och strategier, i betydligt större utsträckning skulle kunna locka till oss eller behålla. T ex styrs utbudet av begagnade hus framförallt av tillgången på **alternativa boenden för de äldre** som tröttnat på sina stora hus. För att skapa ett tillräckligt stort utbud av begagnade hus måste det byggas nya lägenheter i **våra absoluta centrum**. Att dessa lägenhetsbyggen sker i närheten till handel och service, apoteket men också till kollektivtrafiken för de som inte längre vill/kan köra bil, är också viktigt.

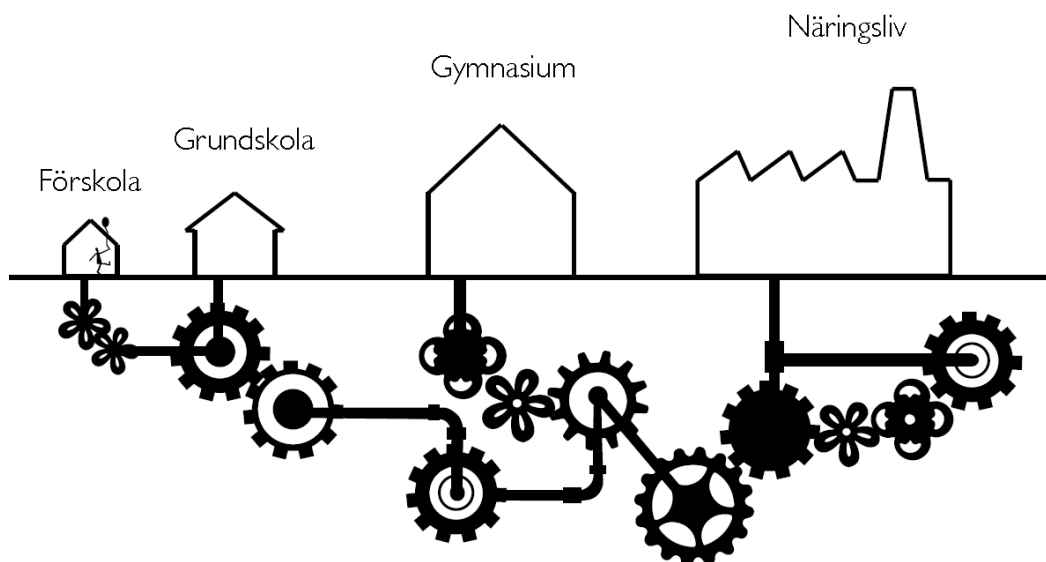
För att locka Jönköpingsfamiljer att bygga i vår kommun räcker det inte att marknadsföra nya bostadsområden utan det lilla extra. Här behövs det riktigt **attraktiva koncept och lägen** med t ex sjöutsikt eller åtminstone sjönära för att vår kommun överhuvudtaget ska ses som ett alternativ till det betydligt närmre och attraktivare Habo. Våra jämförelsevis låga småhuspriser vittnar om en sämre efterfrågan/attraktivitet som också försvårar möjligheten att få bolånekrediter för nybyggnation.

Våra låga småhuspriser i förhållande till omgivningen, är alltså inte bara av godo. Om priserna är för låga, bromsas flyttkedjorna upp eftersom våra äldre inte har råd att betala det extra det kostar att bo i en lägenhet i centrum, utan en extra slant i fickan. Här behöver vi **stärka vår profil som boendekommun**. Med en ökad efterfrågan på våra småhus stiger huspriserna och drar med sig att fler har råd att byta boende, men också att bankerna ser mer positivt på att bevilja krediter.

Får vi allt detta på plats vore det bra – men det räcker inte. För att vi ska vara trovärdiga som en ”attraktiv småstad” och inte bara genom vår storlek uppfattas som det diametralt motsatta, en ”håglös håla”, behöver vi även sätta fokus på andra saker.

Förskolor, fritidshem och skolor

Att man som potentiell inflyttare ser och förstår att kommunerna driver **bra och framgångsrika skolor** har blivit allt viktigare – och gärna då med en gymnasiespets i **samarbete med näringslivet**. Idag ställer de flesta husspekulanter krav på skolan som de för tio år sedan inte ens frågade om. Man jämför resultat som många gånger finns tillgängliga på internet och man besöker gärna lokalerna i förskolor, fritidshem och skolor innan valet av ny boendeort eller bostadsområde görs. Detta ökade intresse innebär att skolans betydelse i vårt attraktivitetsbygge har ökat och att dess kvalitet i större grad påverkar vår kommuns möjlighet att locka inflyttare.

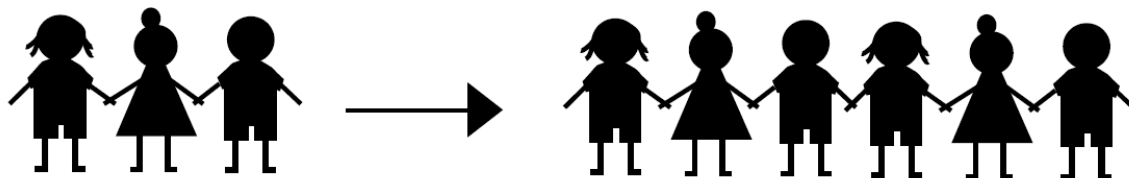
I barn- och utbildningsnämndens lokalplaneutredning visar man på brister idag i arbetsmiljön för såväl elever som för personal. Utredningen ifrågasätter fortsatt användande av de lokaler som har stora renoveringsbehov, småenheter som inte möjliggör en inre dynamik eller skolor som inte uppfyller dagens krav på en skola. Utifrån detta ställer man sig frågan om vi har tillräckligt med skollokaler och om de ligger på rätt plats. Med vårt tillväxtmål och en boendeutveckling i främst Vaggeryd och Skillingaryd mot målgruppen barnfamiljer, kommer bristen på skollokaler bli akut – framförallt i Vaggeryd. Enligt utredningen kommer det saknas lokaler för ett par klasser redan sommaren 2016 och från sommaren 2017 gäller det många klasser.

På samma sätt som vi måste ha en boendeprofil och strategi för boendeutveckling som rimmar med vårt tillväxtmål är det viktigt att ha en **skolverksamhet** och strategi för skolutveckling **som rimmar med vårt tillväxtmål**. Att ha framförhållning i besluten om nya skolenheter är också mycket viktigt. Det är inte trovärdigt att marknadsföra attraktiva boenden i vår kommun för Jönköpingsfamiljer, om vi samtidigt inte kan erbjuda bra skolor till deras barn. Tillfälliga lösningar i baracker eller liknande är inte bara problematiskt utifrån ett arbetsmiljöperspektiv, de blir ofta rätt kostsamma och ineffektiva lösningar på ett problem man relativt enkelt kan förutse.

Kultur och fritid

Vaggeryds kommuns utbud av **olika fritidsmöjligheter** är sämre än i jämnstora kommuner i Sverige, enligt SCB. Behovet att komma ut i naturen, idrotta eller bara träffa likasinnade efter arbetsdagens slut blir allt viktigare ju mer tid vi spenderar på våra arbetsplatser och på resande fot till och från. För våra betygspressade ungdomar, är det än viktigare att de får utlopp för sin kreativitet och sina sociala behov efter skoltid. **Neutrala mötesplatser med rimlig kvalitet** för de som vare sig är intresserade av

sport eller är kyrkliga, var det de flesta ungdomarna frågade efter i vår senaste *LUPP-undersökning* (lokal uppföljning av ungdomspolitiken) från 2013. Undermåliga lokaler med begränsade öppettider – och resurser är faktiska anledningar till att det är så få som går på kommunens ungdomsgårdar idag. Ingen annan kommunal verksamhet skulle acceptera att deras målgrupp får hålla ”till godo” med det som våra barn och ungdomar måste.

Lika illa är det att vår **kommunala kulturskola saknar resurser** för att matcha den allt större andelen skolungdomar 7-16 år som nu växer upp i vår kommun. En kö på 40 barn till höstterminen 2015, samtidigt som våra invånare bekostat ett Fenix 2, just ämnad för denna verksamhet, rimmar dåligt med kommunens uttalade fokus på barn och unga. Den låga status som kultur och fritid har idag relativt övriga nämnder, är **inte förenligt med ambitionen att öka vår boendattraktivitet** gentemot våra barnfamiljer. Det är inte heller ett sätt att öka intresset för Jönköpings barnfamiljer att flytta hit.

Det som däremot är av stort intresse och som konkret visar att förvaltningen lever vår vision, om att vara *en plats där idéer blir verklighet*, är bibliotekets **Maker Space-satsning**, *Skaparbibblan*. Denna form av mötesplats har idag ett världsrykte, där framförallt USA med entreprenöriella förtecken utvecklat detta till en massrörelse. Att vår lilla kommun går i bräschen för detta i Sverige har inte bara inneburit att bibliotekschefen numera åker land och rike runt och föreläser, det håller även på att ge avtryck i arbetet med att tydligare **koppla ihop skola och näringsliv**. Att väcka barns och ungdomars teknikintresse, lust att utveckla och testa nya idéer är grunden för ett nyföretagande generellt, men också en viktig pusselbit i produktutveckling och kompetensförsörjning inom näringslivet.

Centrumutveckling

Levande centrum är också en av de viktigaste pusselbitarna för att vi som ”småstad” ska upplevas attraktiv. För kommunen handlar attraktivitetsbygget om att balansera kortsiktiga åtgärder och långsiktiga ambitioner.

På kort sikt är det viktigt att **skapa förutsättningar för centrumhandeln** att finnas kvar. Tomma lokaler i centrum drar inte bara ner helhetsintrycket

utan bidrar också till att minimera antalet spillkunder, dvs kunder som drop-ar in på väg till eller från den andra butiken som ligger bredvid. Att handel föder handel är lika sant som det omvända – butiksdöden smittar. Bilparkeringar i centrum är också en viktig aspekt för handelns överlevnad. Med **övervakade korttidsparkeringar** i vårt absoluta centrum och generellt fler p-platser på gatorna runt omkring, kan man råda bot på svårigheten att hitta en ledig plats i centrum. Detta även om antalet bilplatser på våra torg skulle komma att minska något – och i så fall endast för att ge utrymme för mer grönska, en lekplats, scen, gemensam uteservering, sittbänkar mm. som det diskuterats i centrumgruppen under 2014/2015.

På längre sikt måste kommunen se till att centrumutvecklingen går **hand i hand med vår boendeprofil**. Även om arbetet ska fortsätta i samverkan med handlare och fastighetsägare, får samarbetet inte förlama vår egen beslutsförmåga. Kommunen måste gå i bräschen, hålla i taktpinnen och peka ut en riktning för utvecklingen. Inte minst med tanke på centrumutvecklingens stora betydelse för boendeattraktiviteten. Att låta personbilarna dominera våra centrumtorg, samtidigt som vi pratar om betydelsen att skapa attraktiva centrala mötesplatser för oss själva och nyinflyttade barnfamiljer, kanske inte är lösningen. Samtidigt är det viktigt att inte ge upp och inte göra någonting. Fram med kreativa kompromisslösningar mellan bilar och människor, som ändå visar att kommunen tar sitt **ansvar att skapa ett framtidens centrum** med såväl arkitektonisk höjd som ett hållbarhetstänk – och som ger oss alla en upplevelse av en attraktiv levande småstad!

Kollektivtrafik

Våra invånare har länge visat att det är **kopplingen mot Jönköping** som är **det väsentliga**. Medan utpendlingen till Värnamo har legat i princip konstant under en 20-årsperiod, har utpendlingen till Jönköping ökat rejält – under de senaste tio åren med hela 36 procent. Denna kraftiga ökning visar att allt fler som arbetar i Jönköping ser vår kommun som ett boendealternativ. Detta är mycket positivt, men det som är bekymmersamt är att det bara är fem procent av alla som arbetspendlar idag, som åker kollektivt regelbundet. Att vi har en väl utbyggd och snabb infrastruktur med vår motorväg spelar givetvis roll, men nationella studier över kollektivåkandet visar att det är framförallt restiden som avgör om man ställer bilen eller inte. Resor över 45 minuter bedöms idag inte som ett realistiskt alternativ i vardagspusslandet.

I Jönköpings kommuns bostadsförsörjningsprogram pekar man också på betydelsen av att utveckla kollektivtrafiken i vår region. **Restiderna** mellan Jönköping och dess kranskommuner **måste minska** så att en starkare och tätare arbetsmarknadsregion skapas och regionen ökar i attraktivitet. Att det inte går att arbetspendla inom rimlig tid i vår region kommer på sikt annars innebära att färre människor och företag väljer att flytta hit. I Samtrafikens rapport hamnade Jönköpingsregionen sist av 11 jämförbara regioner i Sverige när man tittade på pendlingsbarheten. I första hand är det elektrifieringen som måste fram för att inte vår region ska komma på efterkälken i utvecklingen jämfört övriga tillväxtregioner.

Tittar man utifrån vår boendeattraktivitet handlar det också om att få fram en **ökad turtäthet** mellan oss och Jönköping. Som den lilla kommunen vi är kan vi inte själva tillhandahålla allt som den kräsna människan av idag kräver vad gäller utbud av shopping, kultur och nöjen. Att detta ”smörgåsbord” bara står till buds för dem som har körkort och egen bil, är inte heller rimligt om vi ska få folk att lämna Jönköping. Kvällsturer på vardagar samt välutvecklad heltrafik, är minst lika viktigt som kortade restider för att vi ska argumentera en flytt från regioncentrat till vår lilla kommun.

Bostadsbrist och byggande

Vaggeryds kommun har generellt haft en **mycket låg nybyggnadstakt** under de senaste 20 åren. Detta sker samtidigt som vår region tillhör en av fem, utöver storstadsregionerna som ökar sin befolkning generellt och andelen av arbetskraftsbasen, d v s människor mellan 25-54 år specifikt. Idag argumenterar Jönköping i sitt bostadsförsörjningsprogram att bristen på bostäder **riskerar hämma företagens och regionens utveckling** om inte nybyggnadstakten ökar rejält i Jönköping, men också i Vaggeryd och Habo som närmaste grannkommuner. Det uppdämda bostadsbehovet, till följd av att nybyggnationen under många år inte motsvarat behovet, kan vara upp till 1 800 bostäder i Jönköpings kommun som idag även har nästan 1 300 i sin kommunala tomtkö.

Även i vår lilla kommun råder det bostadsbrist. VSBo redovisar en tydlig trend sedan tre år tillbaka med minskat antal lediga lägenheter. Det låga utbudet på www.hemnet.se av begagnade småhus i våra två centralorter (endast tio objekt 2015-09-01), under en period på året då utbudet vanligtvis skjuter i höjden, pekar också på samma sak – att det finns en brist på alternativa boenden för de som vill sälja sina villor, men inte flytta från orten. Vår förväntade befolkningsökning på 80-100 personer per år genererar en ökning av antalet hushåll med ca 35-40 per år. Detta kan i sin tur översättas till kommunens årliga **behov av nybyggnation**. Det vill säga; för att möta vårt tillväxtmål (minst 14 000 invånare till år 2025) behöver vi se till att det byggs minst **35 nya bostäder per år**. Fördelningen av dessa bostäder vad gäller upplåtelseform, storlek och läge beror helt och hållet på vilket fokus vi vill ha – vem eller vilkas behov vi i första hand vill tillfredsställa.

Fokus unga och äldre

Behovet av centrala hyresrätter med närhet till kollektivtrafik med tåg och bussar **är stort** i såväl Vaggeryd som Skillingaryd och målgrupperna är flera.

Att vi lever i en orolig värld med 60 miljoner människor på flykt får konkreta konsekvenser för oss som bor i den trygga delen av världen. Idag handlar det framförallt om unga människor – numera t o m barn, s.k. **ensamkommande flyktingbarn**, som söker sig till Sverige och som vi har en skyldighet att ta emot. Behovet av **små billiga lägenheter** har kanske inte varit så stort tidigare i vår kommun men med vår egen brist på lediga lägenheter och en allt ökande ström av barn, måste ett betydligt större fokus sättas på frågan framöver. Om barnen, som inom ett par tre år är unga vuxna och med behov att stå på egna ben, inte kan hitta en boende som de har råd med, riskerar de få betydligt sämre förutsättningar att utveckla sin fulla potential och bli en del av vårt samhälle.

I bostadsbristens Sverige pratar man allt mer om en *dold hemlöshet* som drabbar framförallt våra **unga vuxna** generellt, men också i allt större grad **studerande**. Deras behov är samma som de ensamkommande – **små billiga lägenheter**, men de syns sällan i statistiken eftersom merparten helt enkelt bor kvar hemma hos föräldrarna. Att ha kvarboende ”barn” långt upp i 20-årsåldern blir allt vanligare och bromsar även det upp föräldrarnas eventuella flytt till ett mindre och bekvämare boende. När studenterna tvingas tacka nej till utbildningsplatser p.g.a. bristen på bostäder, riskerar även våra företag att gå miste om värdefull kompetens i framtiden.

Med ett uttalat fokus på våra barn och unga bör vi även ha fokus på behoven hos våra **nysvenska barnfamiljer**, som idag i de allra flesta fall har många barn och bor väldigt trångt. Trångboddheten skapar inte bara onödiga konflikter och förslitningar på lägenhetsbeståndet, det riskerar även försvåra för familjens skolbarn att prestera väl i skolan, i och med svårigheten att få tillräcklig studiero i det egna hemmet. Här behövs **stora** men också **billiga lägenheter** – minst 4 ROK – ett utbud som vi nästan saknar helt i vår kommun. Med en begränsad betalningsförmåga blir det dock svårt att få

ihop kalkylen – här krävs kreativa och okonventionella metoder för att lösa problemet. Skulle det gå att omvandla centrala industrifastigheter till enkla, stora och billiga lägenheter? Målgruppen är lika mycket den stora barnfamiljen som ungdomar som vill bo i kompiskollektiv.

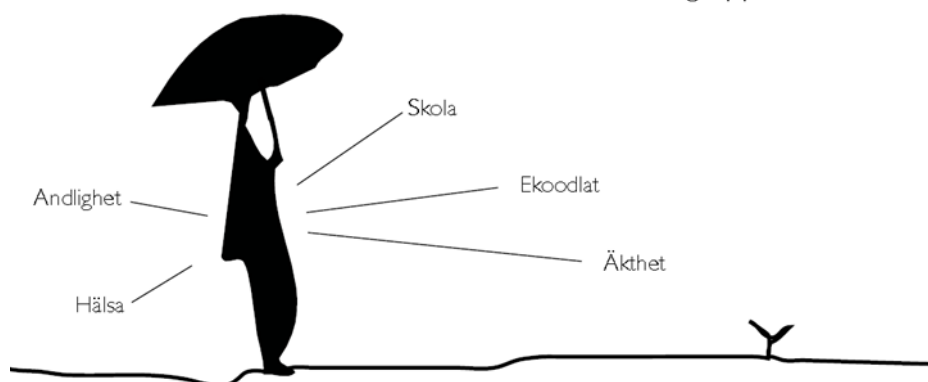
De yngre äldre (65-79 år) i vår kommun saknar i dag alternativ som de anser är tillräckligt attraktiva för att lämna villan. Detta bromsar inte bara upp flyttkedjorna, utan försvårar även för hemsjukvården och hemtjänsten att utföra sitt jobb då de äldre till slut har ett boende som är dåligt anpassat för deras behov. Ytterligare s.k. **trygghetsboenden** som är **tillräckligt attraktiva** både utifrån läge och standard men också **utifrån koncept och helhet** skulle kunna göra så att fler tar steget och flyttar från sin villa i ett tidigare skede i livet. *Åsikten* i Ljungby, är ett föredömligt exempel på byggprojekt som inte bara har gagnat de boende utan också skapat en attraktiv och effektiv arbetsplats för vårdpersonalen. Entrén andas hotelllobby och matsalen är restauranglik med fullständiga rättigheter och musikunderhållning på kvällen. Här finns även möteslokaler som används flitigt av föreningarna i kommunen, vilket skapar ett naturligt flöde av människor utifrån och bidrar till känslan att man bor ”där det händer”. Att konceptet i Ljungby är en succé vittnar de ca 200 som står i kö till en lägenhet.

LOHAS – Life Of Health And Sustainability

På samma sätt som det föddes ett stort antal barn i efterkrigstidens Sverige, de s.k. 40-talisterna, upplevde vi en kraftig *baby boom* under 90-talet. Då föddes ett större antal barn än tidigare decennier vilket fick konsekvenser för utbyggnadstakten av förskolor och skolor m.m. **Idag är 90-talisterna** mellan 15-25 år gamla och börjar snart fylla 30 och passerar då gränsen från *unga vuxna* till **familjebildare**. I denna ålder är vi inte bara som mest rörliga, d.v.s. benägna att byta arbete, boendeort och/eller region, vi börjar även efterfråga ett annat – och ofta större boende. 90-talisterna är en betydande grupp i vår region och därmed en stor potentiell målgrupp – särskilt om vi i vår boendeutveckling tar hänsyn till att de är födda 40 år efter majoriteten av Sveriges kommunala beslutsfattare och därmed tänker, har värderingar och ser på livet på ett annat sätt.

Vårt **tomtutbud** idag, som är både **begränsat** och **omodernt**, passar dåligt ihop med vår ambition om att vara en attraktiv kommun att bo och leva i år 2015. Det kommer inte heller attrahera särskilt många av den nya generationens barnfamiljer. Ett 20-tal kvarblivna tomter på Västra Strand och lika många i Fåglabäck tillsammans med ett antal lucktomter runt om i kommunen, duger inte om vi ska få unga människor, kanske utan anknytning till kommunen att investera flera miljoner kronor. Och som i fallen med Tjörn, Orust och Öland räcker det inte att vi erbjuder sjöutsikt eller nära till en badstrand för att få några av de 1 300 som står i tomtkö i Jönköping att överväga att bygga nytt. Vi behöver **koncept utöver det vanliga** som inte bara erbjuder lediga tomter, utan en livsstil **som rimmar med de nya idealen**.

LOHAS finns i alla grupper i samhället.

Majoriteten av den yngre generationen lockas idag starkt av storstaden och dess innehåll. Men samtidigt som vi har en av världens snabbaste urbaniseringstakter, finns det en rörelse i motsatt riktning som spelar en mindre, naturnära kommun som vår, väl i händerna. **LOHAS** – en grupp med stort fokus på **hälsa och en hållbar livsstil**, symboliserar denna motrörelse och hittas framförallt bland **unga välutbildade kvinnor** från större städer. Och det är just 90-talisternas LOHAS som vi har stora chanser att locka – om vi lyckas leverera en attraktiv och genomtänkt helhet.

Till exempel skulle en väl avvägd exploatering av Hjortsjöns östra strand i Vaggeryd, med **hållbara och energieffektiva bostäder**, med stark arkitektonisk koppling till den omgivande naturen samtidigt som de andas modern framtid – oavsett vi pratar byggmaterial, uppvärmning eller sopsortering, kunna vara ett koncept som tilltalar denna kräsna och miljömedvetna unga målgrupp. Även ett koncept med en ekologisk trädgårdsstad på Fåglabäck i Skillingaryd, med tomter stora nog att både odla själv eller på en gemensam lott, där man dessutom har både naturen och tågstationen ett stenkast bort, skulle kunna fungera mot denna målgrupp.

I bägge fallen är det viktigt att bygga ut och koppla ihop infrastrukturen så att det går lätt att ta sig till och från vårt eget centrum och Jönköping, oavsett man föredrar att cykla, åka kollektivt eller köra bil. Den unga generationen, med sina uttalade **urbana ideal**, förutsätter idag en hög teknisk **uppkoppling och service** men också en närhet till kollektiva transportmedel med bra/god turtäthet. Utan detta upplevs avståndet till den större staden allt för stor för att våga ta steget och flytta till den mindre. Att man även ser och känner igen människor av samma sort (värderingar) är också väldigt viktigt. Tillhörigheten hos den yngre generationen hittas nämligen inte i släkten som på 1800-talet, eller i familjen som på 50-talet. Idag hittar de unga sin **tillhörighet** i olika grupper (tribes) där man delar värderingar, intressen eller syn på livet – grupper som dessutom enkelt bildas, möts och sprider såväl positiv som negativ information genom de sociala medierna, på facebook, instagram eller bloggar.

Fokus Vaggeryd och Skillingaryd

Oavsett vilken målgrupp vi vill sätta fokus på i vår boendeutveckling är det viktigt att det byggs **nya bostäder** i både **Vaggeryd och Skillingaryd** för att vi som kommun totalt ska fortsätta växa. Men förutsättningarna för att detta ska ske ser olika ut beroende på vilken ort vi tittar på. Skillnaderna visar sig inte minst i Skillingaryds och Vaggeryds olika befolkningsutveckling, nybyggnadstakt och centrumhandel. **Skilda förutsättningar kräver skilda strategier** för att skapa tillväxt. Att ignorera skillnaderna och lämna det åt marknaden att styra, kommer otvetydigt innebära att Vaggeryd kommer växa på bekostnad av Skillingaryd – vilket innebär att vi som kommun som helhet riskerar att tappa. Attraktiviteten och därmed investeringsviljan för Jönköpingsborna kan, förenklat beskrivet, mätas i antalet kilometer från Jönköping. De tio extra kilometrarna som det är till Skillingaryd jämfört Vaggeryd spelar mindre roll när man letar begagnat hus för under miljonen på hemnet.se – men det är helt avgörande om man letar tomt och ska bygga nytt för det tredubbla. Samtidigt utgör Skillingaryds centrum en viktig servicepunkt för hela södra kommunens landsbygd. Detta innebär att orten spelar en viktig roll för den fortsatta attraktiviteten i t ex Åker, Tofteryd och Hagshult.

I **Skillingaryd**, med sin lägre kostnadstolerans, framförallt när det gäller nybyggnation, borde ett fokus på att få fram fler **centrala lägenheter/flerbostadshus** och/eller trygghetsboenden utgöra den mest effektiva **strategin för tillväxt**. Fler attraktiva lägenheter i centrum sätter igång flyttkedjor och ökar utbudet av begagnade småhus som barnfamiljer i Jönköping hett efterfrågar idag och kommer efterfråga framöver. Även prisvärda småhus/parhus/kedjehus i bostadsrättsform eller hyresrätter som gynnar förstagångsköpare och övriga utan stort eget sparad kapital, borde prioriteras här.

I **Vaggeryd** borde framförallt framtagandet av **attraktiva småhustomter** i nya bostadsområden utgöra främsta **strategi för tillväxt** – vilket också skulle komplettera Skillingaryd på ett bra sätt. Med *rätt* satsningar, på *rätt* plats och med *rätt* koncept – som sammantaget bidrar till att minska investeringsrisken, kommer Vaggeryd på riktigt kunna ”ta upp kampen” med Habo. Ett Habo som idag är relativt ensam om att sälja tomter till Jönköpingsborna – men som förhoppningsvis inte kommer vara ensamma om att erbjuda boendeanternativ för regionens 90-talister som inom fem år börjar efterfråga byggbara småhustomter till sig och sin växande familj.

Som Jönköping påpekar i sitt bostadsförsörjningsprogram som var ute på remiss i juni – vi i regionen måste hjälpas åt att skapa attraktiva boendemöjligheter för våra unga, om vi inte vill riskera att de flyttar till andra minst lika attraktiva regioner med hållbarhetstänk, välutvecklad kollektivtrafik, framgångsrika skolor och levande centrum och landsbygd.

Detaljplaner och planberedskap

Det krävs framförhållning för att få till stånd en kostnads- och resurseffektiv plan- och byggprocess. Utan det kommer vi även få svårt att öka nybyggnadstakten. Genom **god framförhållning** undviker vi inte bara kostsamma processer som när vi t ex genom tidspress missar viktiga detaljer, vi får även mer tid för såväl gestaltning som viktig intern förankring. Det är också oerhört viktigt att det finns en politisk **tydlighet i VAR det ska byggas** – nytt och var det ska förtäas. Det är inte bara dragningar av nya va-ledningar, utbyggnad av gång och cykelstråk samt vägnät som det behöver budgetplaneras för i god tid, även den allt viktigare **fiberutbyggnaden** kräver framförhållning för att investeringen ska bli kostnadseffektiv och inte få en motsatt kostnadsdrivande effekt. ADSL-systemet med koppartråd är idag förlegat och mobilnätet, med sina begränsningar kan i de allra flesta fall inte erbjuda det som den uppkopplade generationen kräver idag. Verkligheten är snabbt i kapp och kommer innebära att det blir svårt att sälja tomter i nya bostadsområden som inte kan erbjuda fiber.

En jämn nybyggnadstakt måste också eftersträvas vilket innebär en framförhållning även gällande markinnehav och detaljplanerad mark. En god framförhållning, enligt Boverket och Länsstyrelsen, är en planberedskap på två till tre gånger så många bostäder som vi har behov av att det byggs. I vårt fall innebär detta en **planberedskap på mellan 70-100 bostäder per år** för att säkra en byggnation av minst 35 nya bostäder årligen. Idag har vi antagna planer för sammanlagt (16+31) 47 lägenheter i

centrala Vaggeryd, men inga planer för nya småhustomter. I Skillingaryd finns vare sig antagna planer för lägenheter eller nya småhustomter.

För att undvika att onödiga arbetstimmar läggs ned på detaljplaner som inte håller hela vägen, måste **planuppdragen** till miljö- och byggnämnden även bli **tydligare och fylligare** beskrivna. Gällande ny lagstiftning som trädde i kraft 1 januari 2015, dels inom PBL (SFS 2014:900) och dels inom den nya lagen om kommunala markanvisningar (SFS 2014:899), ställer också ökade krav på kommunen vad gäller tydlighet – särskilt då man avser att ingå ett exploateringsavtal eller göra en markanvisning. Enligt den nya lagen har vi idag en skyldighet att anta **riktlinjer för våra markanvisningar**, riktlinjer som ska innehålla utgångspunkt och mål för överlåtelsen, handläggningsrutiner samt villkor och principer för markprissättningen.

Kommunala verktyg

Lagkravet på kommunerna att ha fokus på bostadsförsörjningen kan tyckas märkligt eftersom majoriteten av alla bostäder som byggs, byggs *inte* av kommunerna själva. Men faktum är att vi sitter på några av processens viktigaste verktyg – vilket innebär att vårt ansvar för att det byggs är stort och kanske ännu större om det inte byggs.

Planmonopolet är det **viktigaste verktyget**. Utan **lagakraftvunna detaljplaner** för nya bostäder kommer det inte att byggas något. Idag finns det även flera faktorer som bromsar upp framtagandet av nya planer. Tiden är en faktor, planprocessen tar ofta mycket lång tid – inte minst för att det är relativt **enkelt att överklaga**. Och överklaga gör man, högljutt och i betydligt större utsträckning än förr. Faktum är att bland det svåraste man kan göra som kommun idag, är att skapa förutsättningar för att det byggs nya bostäder. Förutom genomtänkta idéer med tydligt fokus på målgruppen, krävs beslutsamma politiker som står stadigt hela vägen fram till antagandebeslutet. Och i den lilla kommunen är detta extra tufft när man känner eventuella grannar väl. Då är det lätt att dras med i de ofta **känslomässiga argumenten**. Med ett *politiskt förankrat boendeutvecklingsprogram* i ryggen blir det lättare att hålla fokus på det stora flertalets bästa. De viktiga argumenten varför vi som kommun måste växa och varför vi måste se till att det byggs nya attraktiva bostäder, måste man hålla framför sig i alla lägen. Alla är ju överens om att samhället, skolan, äldreomsorgen osv. måste utvecklas och bli bättre, men då måste man också acceptera både nya bostäder på nya platser och nya bostäder på gamla platser – även om det är där man går och rastar hunden.

Förmågan som kommun att **attrahera externt kapital**, är det andra viktiga verktyget som måste finnas på plats. Eftersom vi inte kan bygga de nya bostäderna själva är vi som kommun helt beroende av att andra gör det åt oss – oavsett vi pratar om den enskilda barnfamiljen från Jönköping eller privata vinstdrivande byggföretag. Våra möjligheter att kommunicera/marknadsföra/skryta om kommunens boendeutvecklingsambitioner är idag mycket begränsade. Detta framförallt för att vi saknar politiskt antagna mål och riktlinjer för vår utveckling. Att den politiska kartan signalerar allt annat än stabilitet i vår kommun idag, är också problematiskt. Gällande vår boendeutveckling är vår **institutionella kapacitet**, d.v.s. det vi kan säga att vi är överens om idag, i princip noll. Risken är stor att vi går ut och pratar om något som inte håller längre än till nästa möte. Detta inger inte förtroende och ger sken av en kommun som hellre lägger energi på att motarbeta varandra än att samla krafttag framåt. För att vi ska lyckas öka vår nybyggnadstakt måste vi komma överens – och då inte bara inom dagens politiska konstellation – utan med en långsiktighet som sträcker sig längre än till nästa val. När vi är framme med **tydliga mål och riktlinjer** för kommunens boendeutveckling, kommer vi automatiskt inge förtroende genom vår formulerade ambition och därmed öka det externa kapitalets vilja att vara med.

Styrande dokument

Vaggeryds kommun har ett flertal styrande dokument, program och planer som vi i alla lägen, men kanske särskilt då vi vill utveckla oss, har att förhålla oss till.

Visionen om att göra skillnad genomsyrar vårt vardagliga arbete, våra beslut, processer och inte minst allt vi kommunicerar – på webben, på sociala medier och i vårt berättelsemagasin HÄR. Vår boendeutveckling ska ta fasta på visionen som helhet. Vi ska göra skillnad, visa att vi är en plats i rörelse, se till att idéer blir verklighet och bygga på mångfald och hållbarhet.

Marknadsplanen som togs fram tillsammans med näringslivet beskriver hur vi kommunicerar/ marknadsför/berättar om vår kommun som plats. I enlighet med kommunfullmäktiges övergripande mål ska vi upplevas vara en attraktiv kommun att bo, leva och verka i. I vår boendeutveckling handlar det om att värdera våra invånare, befintliga eller potentiella, unga och gamla, våra företag, stora och små, vår skola, våra föreningar, mötesplatser och aktiviteter lika mycket. Vi bygger vår attraktivitet genom att allt och alla har sin plats och sin uppgift att fylla.

Översiktplanen visar vägen för kommunens markanvändning. Med den snabba takt som samhället förändras och de betydande utmaningar vi numera står inför, behöver denna översiktliga plan både fördjupas och förtydligas, vilket också är ambitionen med vårt strategiska boendeutvecklingsprogram. Den nya lagstiftningen som från och med 1 januari 2014 skärper kommunernas ansvar för bostadsförsörjningen ligger också till grund för beslutet att ta fram ett fördjupat program.

LIS-planen som togs fram under våren 2015 är en förutsättning för vår kommuns landsbygdsutveckling. Genom sina olika utpekade områden skapar den förutsättningar för att landsbygden kan leva vidare och utvecklas – och även fortsättningsvis attrahera ett stadigt antal nybyggare årligen.

Miljöprogrammet ger oss en riktning och ett fokus på den hållbara samhällsutvecklingen generellt. I boendeutvecklingen handlar det lika mycket om den enskilda åtgärden som att ha ett övergripande hållbarhetstänk som genomsyrar allt. Med ambitionen att locka till oss den yngre medvetna generationen finns inte plats för vare sig kortsiktiga beslut, enkla genvägar eller missade detaljer. Inte om vi på allvar vill och tror att vi kan vara ett attraktivt livstilsalternativ till livet i storstaden – oavsett vi erbjuder ett liv på landet eller i den lilla småstaden.

Skillingaryd 2015-09-16

Bengt-Olof Magnusson
Kommundirektör

Jan-Olof Olson KLK
Stadsarkitekt

Magnus Ljunggren TK
Teknisk chef

Satu Jonsson VSBo
VD

Göran Svensson KoF
Förvaltningschef

Ivar Pettersson MoB
Förvaltningschef

Stefan Hagström BUN
Förvaltningschef

Agneta Hugander VO/IFO
Förvaltningschef

Hanna Grönlund MoB
Planarkitekt

Johnny Johansson BUN
Utredare

Catarina Kristensson KLK
Miljöstrateg

Louise Skålberg KLK
Samhällsutvecklare

**VAGGERYDS
KOMMUN**